

EUROSTUDENT 9

Eesti tulemuste

lühivõtte

Lõpparuanne

2026

Uuringu tellis **Haridus- ja Teadusministeerium**.

Mõttekoda Praxis on Eesti esimene sõltumatu, mittetulunduslik mõttekoda, mille eesmärk on toetada analüüsile, uuringutele ja osalusdemokraatia põhimõtetele rajatud poliitika kujundamise protsessi.

Autorid:

Sandra Haugas

Tali Kletter

Elisabeth Kendrali

Uuringusse panustas ka Andi Kiissel.

Väljaande autoriõigus kuulub mõttekojale Praxis. Väljaandes sisalduva teabe kasutamisel palume viidata allikale.

Soovitatav viide: Haugas, S., Kletter, T., Kendrali, E. (2026). *EUROSTUDENT 9 Eesti tulemuste lühiülevaade*. Tallinn: Mõttekoda Praxis.

Sisukord

Põhitulemused ja poliitikasoovitused	4
Põhitulemused	4
Poliitikasoovitused	6
Sissejuhatus	9
Metoodika	10
Ülevaade Eesti üliõpilaskonnast	11
Töötamine ja ajakasutus	16
Õppetööle kuluv aeg	16
Töötamisele kuluv aeg	17
Töö seotus õpitava erialaga	19
Töötamise põhjused	20
Rahaline olukord	23
Sissetulekud	23
Väljaminekud	28
Rahalised raskused ja ostujõud	30
Tervis ja heaolu	32
Erivajadusega üliõpilased	32
Vaimne tervis	33
Õpingute katkestamise kavatsus	37
Kasutatud allikad	40

Põhitulemused ja poliitikasoovitused

Põhitulemused

Ülevaade Eesti üliõpilaskonnast

- Üliõpilaskonnas on ülekaalus naised (62%). Üliõpilaste sooline jaotus on ajas püsitud stabiilsena.
- Üliõpilaste keskmine vanus on ajas vähehaaval, kuid järjepidevalt tõusnud, olles 2016. a 26,3 eluaastalt kasvanud praeguseks 27,6 eluaastani. Kõige arvukama vanuserühma moodustavad Eesti üliõpilaskonnas 20–24-aastased (53%). Ligi kolmandik (28%) üliõpilastest on 30-aastased või vanemad.
- Üliõpilaskonnas on eesti keeles põhihariduse omandanud üliõpilasi 91%, vene keeles põhihariduse omandanud on veidi alla 10%. Vene keeles põhihariduse omandanud noored on kõrghariduses alaesindatud¹ (10% üliõpilaskonnas vs. 18–21% statsionaarse põhihariduse venekeelse õppega lõpetanud).
- Enamik (62%) Eesti üliõpilastest pärineb perekonnast, kus vähemalt ühel vanemal on kõrgharidus. Kõrgharitud vanematega üliõpilased on Eesti kõrghariduses üleesindatud. Esimese põlvkonna üliõpilaste (üliõpilaste, kelle kummalgi vanemal ei ole kõrgharidust) osakaal on võrreldes ülikoolidega suurem rakenduskõrgkoolides.
- Ligi iga viies üliõpilane on lapsevanem. See näitaja on püsitud ajas stabiilsena.
- Umbes neljandikul üliõpilastest on erivajadus või pikaajaline terviseprobleem, mis mõjutab õpinguid või tavapäraseid tegevusi. Igapäevaelu piirava erivajadusega või pikaajalise terviseprobleemiga üliõpilaste osakaal on ajas märgatavalt kasvanud, jõudes selles uuringulaines 27%-ni. Erivajadusega inimesed on kõrghariduses üleesindatud (27% üliõpilaskonnas vs. 14% Eesti üldpopulatsiooni võrreldavas vanuserühmas).
- Umbes iga viies üliõpilane elab oma vanematega koos. Oma vanematega koos elavate üliõpilaste osakaalus on täheldatav kerge tõus: 2019. a 19%-lt selle uuringulaine 22%-ni. Vanematega koos elamine on ootuspäraselt sagedasim nooremates vanuserühmades.
- Semestri vältel töötab õpingute kõrvalt 62% üliõpilastest, seejuures 36% üliõpilastest töötab üle 20 tunni ning 26% kuni 20 tundi nädalas. Võrreldes varasemate uuringulainetega on semestri ajal töötavate üliõpilaste osakaal (mis küündis 2022. a 70%-ni) pärast senist tõusutrendi langenud. Töötamine on seotud üliõpilaste vanusega:

¹ Esinduslikkuse hindamiseks on võrreldud rühma osakaalu üliõpilaskonnas sama rühma osakaaluga vastavas Eesti rahvastiku võrdlusrühmas. Alaesindatus tähendab, et rühma osakaal üliõpilaskonnas on väiksem kui selle rühma osakaal võrdluspopulatsioonis. Üleesindatus tähendab vastupidiselt, et rühma osakaal üliõpilaskonnas on suurem kui selle rühma osakaal võrdluspopulatsioonis.

mida kõrgem vanusegrupp, seda suurem osakaal üliõpilasi õpingute kõrvalt töötab. Näiteks kui noorimas vanusegrupis (kuni 19-aastased) töötab õpingute kõrvalt veidi üle kolmandiku (37%) üliõpilastest, siis vanimas vanuserühmas ehk üle 30-aastaste seas moodustavad töötavad üliõpilased valdava enamuse ehk 84%.

Töötamine ja ajakasutus

- Üliõpilased pühendavad õppimisele keskmiselt 32 tundi nädalas, sh 16 tundi auditoorsele ja 16 tundi iseseisvale õppetööle. Suurema töökoormusega õppijatel on õppetööle pühendatav aeg väiksem.
- Üliõpilased töötavad (regulaarselt või aeg-ajalt) nädalas keskmiselt 27 tundi. Vanuse kasvades suureneb tasustatud tööle pühendatav aeg.
- Enam kui pooled töötavatest üliõpilastest (57%) teevad õpitava erialaga (väga) lähedalt seotud tööd. Oma erialaga seotud tööd teevad eriti vanemad, magistriõppe ja suurema töökoormusega üliõpilased.
- Üliõpilaste töötamise peamised põhjused on elamiskulude katmine (81%), selliste asjade ostmise lubamine, mida muidu endale lubada ei saaks (81%) ning töökogemuse saamine (64%). Märkimisväärselt on tõusnud nende üliõpilaste osakaal, kes töötamata ei saaks endale kõrghariduse omandamist lubada: 2022. a 43%-lt selle uuringulaine 51%-ni.
- Vajaduspõhised töötamise põhjused (nt elamiskulude katmine, töötamata ei saaks kõrghariduse omandamist endale lubada) on selgelt sagedasemad vanemate, lastega ja oma vanematest eraldi elavate üliõpilaste seas.

Rahaline olukord

- Üliõpilaste keskmised väljaminekud ühes kuus (1249 eurot) ületavad pisut keskmisi sissetulekuid (1204 eurot). Võrreldes 2022. aastaga on üliõpilaste väljaminekud kasvanud ligi kaks korda kiiremini kui sissetulekud. Üliõpilaste sissetulekute kasv viimase kolme aasta jooksul jääb märkimisväärselt alla nii tarbijahinnaindeksi kasvule kui ka keskmise palga kasvule Eestis samal perioodil.
- Üliõpilaste sissetulekute struktuur pole viimase kolme aasta jooksul üldjoontes muutunud, suurima osa (64%) moodustab jätkuvalt töötasu. Vajaduspõhise õppetoetuse saajate ja õppelaenu võtjate osakaalud on võrreldes 2022. a uuringuga mõne protsendipunkti võrra tõusnud (olles nüüd vastavalt 26% ja 4%). Nii riikliku kui ka kõrgkooli stipendiumi saajate osatähtsus on aga eelmise uuringulainega võrreldes vähenenud (jäädes nüüd vastavalt 5% ja 11% juurde).
- Ligi veerand (24%) üliõpilastest tajub endal tõsiseid või väga tõsiseid rahalisi raskusi. Selgelt kõige enam toovad endal tõsiste või väga tõsiste rahaliste raskuste olemasolu välja erivajadusega üliõpilased (36%), kes ühtlasi hindavad oma ostujõudu kõige

madalamaks. Keskmisest sagedamini märgivad tõsiste või väga tõsiste rahaliste raskuste esinemist ka põhihariduse vene keeles omandanud üliõpilased, vanuserühma 25–29 kuuluvad üliõpilased, rakenduskõrgharidust omandavad üliõpilased ning esimese põlvkonna üliõpilased.

Tervis ja heaolu

- 21% kõigist üliõpilastest kogeb mõnda vaimse tervise probleemi ning see osakaal on viimase kümnendi jooksul seitsmekordistunud (3% 2016. a, 9% 2020. a, 16% 2022. a).
- Võrreldes eelneva EUROSTUDENT-i lainega (2022) on mõnevõrra vähenenud depressiooni ja ärevushäire raporteerimine. Samas on peaaegu kahekordistunud aktiivsus- ja tähelepanuhäiret raporteerivate üliõpilaste osakaal (2025. a 44% vaimse tervise probleemiga üliõpilastest, võrreldes 2022. a 22%-ga).
- 19% õpinguid piirava erivajadusega üliõpilastest hindab riigi, kohaliku omavalitsuse ja kõrgkooli tuge piirangutega toimetulemisel piisavaks.
- Kõige haavatavamad erivajadusega üliõpilased on noorimad (kuni 19-aastased) üliõpilased ning rakenduskõrgkoolide erivajadusega üliõpilased, kellest vastavalt vaid 12% ning 15% hindavad tuge piisavaks.
- Üliõpilaste levinuimad stressiallikad on akadeemilised/õpingutega seotud nõudmised ning kohustuste edasilükkamine ehk prokrastinatsioon, mida on viimase kuu jooksul pidevalt kogunud vastavalt 40% ning 31% kõigist üliõpilastest.
- Tõsiste katkestamiskavatsustega üliõpilaste osakaal on veidi langenud 6%-lt 2022. a 4%-le 2025. a.

Poliitikasoovitused

Ülevaade Eesti üliõpilaskonnast

- Eesti üliõpilaskond on demograafiliselt mitmekesine, kuid ligipääs kõrgharidusele ei ole erinevatele sotsiaalsetele rühmadele võrdväärselt kättesaadav ning haavatavad grupid – rahvusvähemused ja madalama haridustasemega vanematega peredest pärit üliõpilased – on alaesindatud. Parandamiseks haavatavate gruppide ligipääsu kõrgharidusele, on vajalik neid sisseastumisel toetada. Samuti tuleb tähelepanu pöörata sellele, et kõik üliõpilased saaksid õpingute käigus neile vajalikku individuaalset tuge. Ligipääsuvõimaluste parandamine saab aga alguse juba varem – nii on oluline parendada ka karjäärinõustamise süsteemi üldhariduses, tõstmaks kõigi õppijate teadlikkust edasi õppimise valikute tegemisel.
- Arvestades üliõpilaste keskmise vanuse tõusu ning lastega ja vanematest eraldi elavate üliõpilaste märkimisväärset osakaalu, tuleb jätkata ja laiendada paindlike

õppekorralduslike lahenduste pakkumist, et toetada õpingute ja muude eluvaldkondade ühildamist.

- Erivajadusega ja pikaajalise terviseprobleemiga üliõpilaste osakaalu kasv rõhutab vajadust tugevdada tugisüsteeme nii riigi kui ka kõrgkoolide tasandil, tagades toe parema kättesaadavuse, järjepidevuse ja vastavuse erinevate sihtrühmade vajadustele.

Töötamine ja ajakasutus

- Üliõpilaste töötamine on küll eelmiste uuringulainetega võrreldes mõnevõrra vähenenud, kuid on endiselt väga levinud. Üliõpilased töötavad õpingute kõrvalt peamiselt majandusliku vajaduse tõttu. Pooled üliõpilastest ei saaks endale tööl käimata kõrghariduse omandamist lubada. Üliõpilaste finantsiline toimetulek vajab seega senisest enam tähelepanu. Õppetoetussüsteemi tuleb arendada selliselt, et see vastaks üliõpilaste majanduslikele vajadustele senisest paremini ja vähendaks majanduslikku sundi õpingute kõrvalt suure koormusega töötada. Selleks, et töö toetaks õppimist ega konkureeriks sellega, tuleb jätkata paindlike õppekorralduse lahenduste pakkumist töötavatele üliõpilastele ning soodustada erialaga seotud töötamist (nt praktika ja erialase töö senisest suurem integreerimine õppekavadesse, tihedam koostöö kõrgkoolide ja tööandjate vahel). Erilist tähelepanu tuleb pöörata suure töökoormusega üliõpilastele (sh lapsevanematest üliõpilastele ja oma vanematest eraldi elavatele üliõpilastele), kelle õpingute kvaliteet võib töö tõttu kannatada. Kuigi (suure koormusega) töötamine on rohkem levinud vanemates vanuserühmades, kelle puhul võib töötamist käsitleda kui iseseisva elu normaalset osa, on mitmekesistunud üliõpilaskonna kontekstis oluline teadvustada, et õpingute ja eraelu ühildamise toetamist (sh rahalist tuge, et oleks võimalik vajalikul määral pühendada õppimisele) vajavad kõik üliõpilased, sõltumata nende vanusest.

Rahaline olukord

- Arvestades, et Eesti üliõpilaste keskmised väljaminekud on viimase kolme aastaga kasvanud pea kaks korda kiiremini kui keskmised sissetulekud ja et umbes veerand Eesti üliõpilaskonnast tajub endal tõsiseid või väga tõsiseid rahalisi raskusi, vajab üliõpilaste rahaline toimetulek senisest rohkem tähelepanu. Käimasolev õppelaenu reform on vaja takistusteta ellu viia ning seejärel üliõpilasi laenukorralduse uuendatud tingimustest piisavalt teavitada. Ka vajaduspõhise õppetoetuse tingimused vajavad ülevaatamist ja toetusmäärad tõstmist. Rahalisi tugimeetmeid arendades on tähtis eraldi tähelepanu pöörata sellele, et vajaliku toega saaksid kaetud sotsiaalmajanduslikult haavatavamate gruppide esindajad nagu erivajadusega üliõpilased, venekeelse taustaga üliõpilased ja esimese põlvkonna üliõpilased, kellele rahaline toimetulek valmistab jätkuvalt enim raskusi.

Tervis ja heaolu

- EUROSTUDENT-i andmed üha sagedemate vaimse tervise probleemide kohta üliõpilaste seas peegeldavad osaliselt üldist vaimse tervise teenuste piiratud kättesaadavust Eestis, aga viitavad ka vajadusele parandada üliõpilastele suunatud vaimse tervise tugimeetmeid kõrgkoolide tasandil. Erilist tähelepanu tuleks pöörata spetsiifiliselt aktiivsuse- ja tähelepanuhäirega üliõpilastele suunatud toele.
- Erivajadusega üliõpilastele suunatud tugimeetmete tuleks rohkem tähelepanu pöörata rakenduskõrgkoolides, kus on tunduvalt vähem üliõpilasi, kes hindavad praegu pakutavat tuge piisavaks.
- Üliõpilaste levinuimad stressiallikad viitavad vajadusele ennetada prokrastinatsioonist tulenevat stressi. Selleks saavad kõrgkoolid üliõpilastele pakkuda eneseregulatsiooni ja ajaplaneerimisega seotud infot ning tötube.

Sissejuhatus

Kõrghariduse sotsiaalne mõõde on Euroopa kõrgharidusruumi (*European Higher Education Area*, EHEA) fookusteema olnud juba alates 2001. aastast (Prague Communiqué, 2001). Kõik EHEA liikmesriikide vastava valdkonna ministrid on kinnitanud vajadust ja valmisolekut tegeleda sotsiaalse mõõtmega (European Higher Education Area, 2015).

Kõrghariduse sotsiaalse mõõtmega eesmärk on saavutada olukord, kus üliõpilaskonna koosseis peegeldab nii kõrgharidusse sisenemisel, õpingutes osalemisel kui ka lõpetamisel ühiskonna struktuuri kogu selle mitmekesisuses võimalikult täpselt (Annex II to the Rome Ministerial Communiqué, 2020). Selle olukorra suunas liikumisel on võtmetähtsus tõendus põhisel poliitikakujundamisel, millele pakubki väärtuslikku sisendit EUROSTUDENT-i uuring.

EUROSTUDENT on üle-euroopaline üliõpilaste küsitlusuuring, mida viiakse ellu juba üheksandat korda. Eestis on uuringut järjepidevalt teostatud 2005. aastast ehk alates uuringu kolmandast lainest. Nii pakub EUROSTUDENT-i uuring väärtuslikku võimalust võrrelda kõrghariduse sotsiaalse mõõtmega kohta kogutavaid andmeid nii ajas kui ka riikide lõikes.

EUROSTUDENT-i uuring on temaatiliselt laiahaardeline, kattes kõik peamised üliõpilaselu puudutavad teemad, sh üliõpilaste (1) taust (demograafilised karakteristikud ja sotsiaalne taust), (2) õppetingimused (ligipääs kõrgharidusele, õppekvaliteet, ajakasutus ja mobiilsus), ning (3) elamistingimused (töötamine, sissetulekud ja väljaminekud, majutustingimused) (Hauschildt et al., 2024).

Eesti tulemuste lühiülevaade võtab fookusesse neli põhiteemat. Esimeses peatükis anname kokkuvõtliku ülevaate Eesti üliõpilaskonnast, sh üliõpilaste demograafilistest karakteristikutest ning peamistest sotsiaalse tausta näitajatest ja elamistingimustest. Teises peatükis võtame täpsemalt vaatluse alla üliõpilaste töötamise ja ajakasutuse. Seejärel keskendume üliõpilaste rahalisele olukorrale, uurides mh, kui suured on üliõpilaste keskmised sissetulekud ja väljaminekud ning mil määral esineb neil rahalisi raskusi. Viimases peatükis peatume üliõpilaste tervise ja heaolu teemadel.

Metoodika

Viisime uuringu läbi [rahvusvahelise EUROSTUDENT 9 projekti](#) juhendis välja toodud küsimuste ja nende iga riigi konteksti kohandamise juhtnööride alusel. Küsitlus toimus veebi teel 2025. a aprillist juunini ning sellele oli võimalik vastata eesti ja inglise keeles.

Küsitlusuuringu üldkogumi moodustasid kõik üliõpilased, kes 2024/2025. õppeaasta kevadsemestril olid immatrikuleeritud mõne Eesti kõrgkooli õppekaval rakenduskõrgharidus-, bakalaureuse-, integreeritud- või magistriõppe tasemel ning kes ei viibinud parajasti akadeemilisel puhkusel, ei õppinud eksternõppe vormis ega lühiajaliselt välisriigi kõrgkoolis. Hõlmatud olid kõik Eesti kõrgkoolid, välja arvatud Kaitseväe Akadeemia, kuna militaaralade üliõpilased ei kuulu EUROSTUDENT-i uuringu sihtrühma. Küsitluses osalemise kutse said kõik üldkogumisse kuuluvad üliõpilased.

Kogutud andmeid kaalusime soo, vanuse, õppeasutuse tüübi ja ISCED õppeastme alusel ning analüüsisime kirjeldava statistika meetodite abil.

EUROSTUDENT 9 Eesti uuringus osales kokku 4316 üliõpilast, mis teeb vastamismääraks 13%. Järgnevalt (vt **tabel 1**) on välja toodud vastanute arvud ja vastamismäärad kõrgkoolide kaupa.

Tabel 1. EUROSTUDENT 9 Eesti uuringus osalenute arvud ja vastamismäärad kõrgkoolide kaupa

	ÜLIÕPILASTE ARV*	VASTUSED	VASTAMISMÄÄR KÕRGGKOO LIS
<i>EELK Usuteaduse Instituut</i>	110	3	3%
<i>Eesti EKB Liit Kõrgem Usuteaduslik Seminar</i>	85	5	6%
<i>Eesti Ettevõtluskõrgkool Mainor</i>	974	70	7%
<i>Eesti Kunstiakadeemia</i>	915	108	12%
<i>Eesti Lennuakadeemia</i>	209	33	16%
<i>Eesti Maaülikool</i>	1957	249	13%
<i>Eesti Metodisti Kiriku Teoloogiline Seminar</i>	63	4	6%
<i>Eesti Muusika- Ja Teatriakadeemia</i>	410	69	17%
<i>Estonian Business School</i>	791	29	4%
<i>Kõrgem Kunstikool Pallas</i>	256	42	16%
<i>Sisekaitseakadeemia</i>	717	57	8%
<i>Tallinna Tehnikakõrgkool</i>	2185	253	12%
<i>Tallinna Tehnikaülikool</i>	6436	597	9%
<i>Tallinna Tervishoiu Kõrgkool</i>	1742	205	12%
<i>Tallinna Ülikool</i>	5077	788	16%
<i>Tartu Tervishoiu Kõrgkool</i>	1195	87	7%
<i>Tartu Ülikool</i>	11108	1717	15%
KOKKU	34230	4316	13%

* Üliõpilaste arv seisuga 01.06.2025. Allikas: Haridus- ja Teadusministeerium.

Ülevaade Eesti üliõpilaskonnast

Selles peatükis esitame uuringuandmete põhjal ülevaate Eesti üliõpilaskonda iseloomustavatest peamistest näitajatest². Võimaluse korral oleme ära märkinud ka varasemate EUROSTUDENT-i uuringulainete põhjal ilmnevaid olulisemaid trende ning käsitletud kõrghariduse ligipääsetavuse hindamiseks seda, kuid võrd sarnaneb üliõpilaskonna mitmekesisus kogurahvastiku vastavatele tunnustele.

Kõrgkooli tüüp ja õppetase

Enamik Eesti üliõpilastest (78%) õpib ülikoolis ja umbes viiendik (22%) rakenduskõrgkoolis. Suurima üliõpilaste osakaaluga õppetase on bakalaureuseõpe, kus omandab haridust 46% ehk pea pool Eesti üliõpilaskonnast. Rakenduskõrgharidusõppes omandab haridust 21% üliõpilastest. Magistriõppes õppijaid on ligi 26%. Väikseima üliõpilaste osakaaluga õppetase on integreeritud õpe (arsti-, loomaarsti-, proviisori-, hambaarsti-, arhitekti-, ehitusinseneriõpe ning klassiõpetaja õpetajakoolitus), millel omandab haridust ligikaudu 7% üliõpilaskonnast. Üliõpilaste osakaalud ja nende omavaheline suurusjärjestus õppetasemete lõikes on seejuures püsitud stabiilsena ning sarnased tulemused ilmned ka varasemates EUROSTUDENT-i uuringulainetes (Koppel et al., 2020; Haugas et al., 2023).

Üliõpilaste sugu

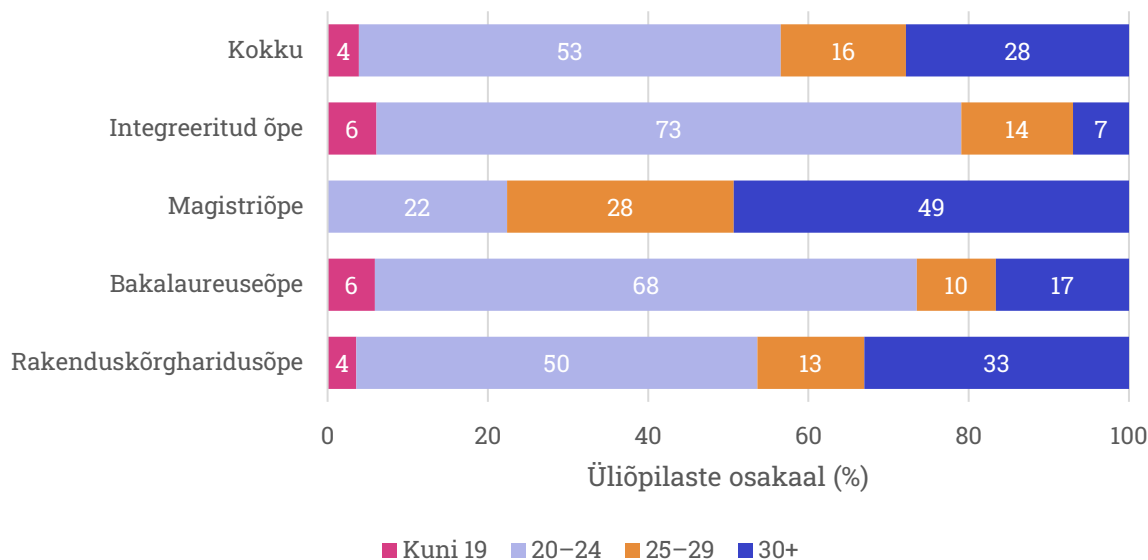
Soolise jaotuse poolest on Eesti üliõpilaskonnas ülekaalus naised: peaaegu kaks kolmandikku õppijatest (62%) on naised, meessoost üliõpilaste osakaal on vastavalt 38%. Üliõpilaste sooline jaotus on uuringulainete lõikes jäänud sarnaseks – kolme aasta taguse EUROSTUDENT 8 kohaselt olid vastavad näitajad 61% ja 39% (Haugas et al., 2023).

Üliõpilaste vanus

Ka üliõpilaste vanuseline jaotus on püsitud eelneva uuringulainega sarnane (Haugas et al., 2023). **Umbes pooled Eesti üliõpilastest kuuluvad vanuserühma 20–24 aastat**, moodustades ligi 53% kogu üliõpilaskonnast. Kuni 19-aastaste üliõpilaste osakaal on väike, ulatudes 4%-ni. Vanuserühma 25–29 aastat kuulub ligi 16% üliõpilastest. **Märkimisväärne osa Eesti üliõpilastest on 30-aastased ja vanemad** – neid on kokku 28%. Kõrgkoolide tüüpide lõikes ilmneb seejuures, et 30-aastaste ja vanemate üliõpilaste osakaal on rakenduskõrgkoolides oluliselt suurem kui ülikoolides (vastavalt 35% ja 26%). Ka õppetasemete lõikes ilmnevad selged vanuselised erinevused (vt joonis 1). Bakalaureuse- ja integreeritud õppes

² Esitatud näitajad põhinevad EUROSTUDENT-uuringu andmetel ega hõlma registripõhiseid andmeallikaid (nt HaridusSilm). Vaatamata andmete kaalumisele võivad esitatud näitajad mõningal määral siiski registriandmetest erineda.

domineerivad nooremad üliõpilased: kuni 24-aastased moodustavad bakalaureuseõppes 74% ning integreeritud õppes koguni 79% kõigist õppijatest. Seevastu magistriõppes on ülekaalus vanemad õppijad: ligi pooled (49%) magistrantidest on 30-aastased või vanemad. Ka rakenduskõrgharidusõppes on 30-aastaste ja vanemate üliõpilaste osakaal märkimisväärne, ulatudes kolmandikuni (33%).

Joonis 1. Üliõpilaste osakaal (%) õpete ning vanuserühmade lõikes, N=4316.

Eesti üliõpilaste keskmine vanus on 27,6 aastat. See näitaja on EUROSTUDENT-i uuringulainete lõikes vähehaaval, kuid järjepidevalt tõusnud: 2016. aastal oli üliõpilaste keskmine vanus 26,3 aastat, 2019. aastal 27 aastat ning 2022. aastal 27,2 aastat (Haugas et al., 2023). Võrreldes ülikoolide õppuritega (27,3 aastat) on rakenduskõrgkoolide üliõpilased keskmiselt veidi vanemad (28,8 aastat).

Üliõpilaste põhihariduse keel

Eesti keeles põhihariduse omandanud üliõpilased moodustavad üliõpilaskonnast ligikaudu 91%, samal ajal kui veidi alla 10% üliõpilastest on omandanud põhihariduse vene keeles. Need näitajad on varasemate EUROSTUDENT-i uuringulainete lõikes püsinud stabiilsed, kõikides mõne protsendipunkti piires (Koppel et al., 2020; Haugas et al., 2023). Sarnaselt varasemate uuringulainete tulemustega selgus ka selles uuringulaines, et venekeelse põhiharidust austaga inimesed on Eesti kõrghariduses alaesindatud: aastatel 2014–2024 jäi venekeelse õppe lõpetanute osakaal kõigi põhihariduse statsionaarse õppe lõpetanute hulgas vahemikku 18–21% (Statistikaamet, 2025a). Üliõpilaskonnas moodustavad venekeelse põhiharidust austaga inimesed selle uuringulaine tulemuste kohaselt aga kõigest 10%, mis viitab, et venekeelse põhiharidust austaga noorte liikumine kõrgharidusse on jätkuvalt piiratum kui eestikeelsete eakaaslaste puhul.

Kõrgkooli tüübi lõikes leidub vene õppekeelega põhikoolidest pärit üliõpilasi veidi sagedamini rakenduskõrgkoolis: kui eesti keeles põhihariduse omandanud üliõpilastest õpib rakenduskõrgkoolis 23%, siis venekeelse põhiharidusega üliõpilaste seas on vastav näitaja ligi 27%.

Üliõpilaste vanemate haridustase

Kõrghariduses on esimese põlvkonna üliõpilasi (ingl *first-generation students*), kelle kummalgi vanemal ei ole kõrgharidust, veidi alla 39%. See tähendab, et **üle poole (62%) Eesti üliõpilastest pärineb perekonnast, kus vähemalt ühel vanemal on kõrgharidus**. Seejuures ilmnevad vanemate haridustasemete põhjal selged erinevused kõrgkooli tüübi lõikes. 65%-l ülikoolides õppivatest üliõpilastest on vähemalt ühel vanemal kõrgharidus, samas kui rakenduskõrgkoolides on see osakaal 49%. Võrdlus varasemate uuringulainetega näitab, et esimese põlvkonna üliõpilaste osakaal üliõpilaskonnas on tervikuna püsinud suhteliselt stabiilne, jäädes 37–42% piiresse (Koppel et al., 2020; Haugas et al., 2023).

Kõrvutades vähemalt ühe kõrgharidusega vanemaga üliõpilaste osakaalu 35–64-aastaste kõrgharidusega elanike³ osakaaluga kogurahvastikus ilmneb, et kõrgharitud vanematega üliõpilased on kõrghariduses ülesindatud: kui üliõpilaste vanematest on kõrgharitud 62%, siis 35–64-aastaste Eesti elanike seas omab kõrgharidust ligikaudu 45% (Statistikaamet, 2025b; Statistikaamet, 2025c).

Lastega üliõpilased

Lastega üliõpilasi on Eesti üliõpilaskonnas umbes 21% ehk **peaaegu iga viies üliõpilane on lapsevanem**. See näitaja ei ole EUROSTUDENT-i uuringulainete lõikes muutunud, püsides jätkuvalt 20% juures (Koppel et al., 2020; Haugas et al., 2023). Soolises võrdluses on lastega üliõpilasi rohkem naiste seas: ligi 25% naisüliõpilastest on lapsevanemad, samas kui meesüliõpilaste hulgas on vastav osakaal umbes 14%. Üliõpilased, kellel on laps(ed), õpivad sagedamini rakenduskõrgkoolis (lastega õppijate osakaal 28% võrreldes ülikoolide 19%-ga). See on ootuspärane, arvestades rakenduskõrgkoolide õppijate suhteliselt kõrgemat vanust.

Erivajadustega üliõpilased

Ligikaudu 37% üliõpilastest märgib, et neil on mõni erivajadus, puue, pikaajaline terviseprobleem või muu funktsionaalne piirang. Seejuures **tunneb umbes neljandik üliõpilastest, et neil on erivajadus või pikaajaline terviseprobleem, mis mõjutab õpinguid (26% üliõpilastest) või tavapäraseid tegevusi (27%)**. Uuringulainete võrdluses on märgatavalt

³ Võrdlusrühmaks on valitud 35–64-aastased, sest eeldatavasti on enamiku üliõpilaste vanemad selles vanusevahemikus. Sama vanusevahemikku on võrdlusrühmana kasutatud ühtlasi eelmise uuringulaine EUROSTUDENT 8 Eesti tulemuste lühiülevaates.

kasvanud nende üliõpilaste osakaal, kellel on erivajadus või pikaajaline terviseprobleem, millest tulenevalt tuntakse end igapäevaelus piiratud: 2019. aastal oli vastav näitaja 11%, 2022. aastal 24% ning selle uuringulaine andmetel 27% (Koppel et al., 2020; Haugas et al., 2023).

Sarnaselt eelneva EUROSTUDENT 8 tulemustega selgus ka selles uuringulaines, et erivajadusega inimesed on kõrghariduses ülesindatud: üliõpilastest märgib endal igapäevaelu piiravat erivajadust 27%, kuid erivajadusega inimeste⁴ osakaal Eesti üldpopulatsiooni võrreldavas vanusegrupis (16–44-aastaste seas)⁵ on ligikaudu 14% ehk märgatavalt madalam (Eurostat, 2024).

Üliõpilaste elukoht

Enamik Eesti üliõpilastest (78%) elab oma vanematest eraldi. Oma vanematega koos elab 22% üliõpilastest ehk umbes iga viies üliõpilane. Viimastel aastatel on oma vanematega koos elavate üliõpilaste osakaalus täheldatav kerge tõus: 2019. aastal elas oma vanematega koos 19% üliõpilastest, 2022. aastal 20% ning selle uuringulaine andmetel 22% (Koppel et al., 2020; Haugas et al., 2023). Vanuse lõikes ilmneb selge erinevus elukorralduses: nooremates vanuserühmades elab märkimisväärne osa üliõpilastest koos oma vanematega, samas kui vanuse kasvades see osakaal väheneb. Kuni 19-aastastest üliõpilastest elab koos vanematega 36% ja 20–24-aastastest 32%, kuid 25–29-aastaste seas vaid 15% ning 30-aastaste ja vanemate hulgas kõigest 4%.

Töötamine

Eesti üliõpilastest töötab semestri vältel õpingute kõrvalt ligikaudu 62%, seejuures 36% kõigist üliõpilastest töötab üle 20 tunni nädalas ning 26% kuni 20 tundi nädalas. Võrreldes varasemate uuringulainetega on semestri ajal töötavate üliõpilaste osakaal pärast senist tõusutrendi langenud: 2016. aastal töötas 66%, 2019. aastal 68% ning 2022. aastal 70% üliõpilastest (Haaristo et al., 2017; Koppel et al., 2020; Haugas et al., 2023). Töötamine on seotud üliõpilase vanusega: kõige nooremas vanusegrupis (kuni 19-aastased) töötab 37% üliõpilastest, 20–24-aastaste seas töötavad ligi pooled (49%), 25–29-aastastest 72% ning üle 30-aastaste hulgas moodustavad töötavad üliõpilased valdava enamuse ehk 84%.

Ülikoolide üliõpilastest töötab umbes 60%, samal ajal kui rakenduskõrgkoolide üliõpilastest 68%. Suurima töötavate üliõpilaste osakaaluga õppetase on magistriõpe (81%), millele järgnevad rakenduskõrgharidusõpe (63%), bakalaureuseõpe (52%) ja integreeritud õpe (45%). Oma vanematest eraldi elavatest üliõpilastest töötab 65%, samas kui vanematega koos elavate

⁴ Inimesed, kes märgivad endal igapäevaelu piiravat terviseprobleemi (Eurostat HLTH_SILC_07: *Level of disability (activity limitation) by sex, age and educational attainment level*).

⁵ Võrdlusrühmaks on valitud 16–44-aastased, sest märkimisväärne osa Eesti üliõpilastest on 30-aastased ja vanemad. Kitsama vanuserühma (16–29-aastased) kasutamine jätkaks osa üliõpilaskonnast arvestamata.

üliõpilaste hulgas töötab 49%, kusjuures vanematest eraldi elavate üliõpilaste hulgas on üle 20 tunni nädalas töötavate üliõpilaste osakaal ligikaudu kaks korda suurem kui vanematega elavate üliõpilaste seas (40% vs. 20%). Erivajadustega üliõpilased töötavad mõnevõrra harvem suure töökoormusega: kui erivajadustega üliõpilastest töötab kokku 61%, seejuures 32% üle 20 tunni nädalas, siis erivajaduseta üliõpilaste seas on töötajate osakaal sarnane (62%), kuid üle 20 tunni nädalas töötab neist 37%. Eri taustaga üliõpilaste töötamisest annab täpsema ülevaate järgnev peatükk.

Töötamine ja ajakasutus

Rahvusvahelises võrdluses on Eesti kõrgharidus varem silma paistnud kõrge semestri vältel töötavate üliõpilaste osakaaluga (2022. aastal Eestis 70%, keskmiselt EUROSTUDENT-i riikides 59% (Mandl & Menz, 2024)). Nagu eespool välja toodud, töötab selle uuringulaine andmetel Eesti üliõpilastest semestri vältel õpingute kõrvalt pea kaks kolmandikku (62%). Töö ja õpingute ühildamine on Eesti üliõpilaste seas seega laialt levinud ning see mõjutab nii õppetööle pühendatavat aega, erialast arengut kui ka majanduslikku toimetulekut. Samal ajal on töötavate üliõpilaste jaoks väljakutse oma aja jaotamine töö ja õpingute vahel. Varasemad rahvusvahelised uuringud näitavad, et õppimise kõrvalt töötamine toob sageli kaasa mitmesuguseid kõrvalmõjusid akadeemilisele sooritusele – nii positiivseid (nt oskuste areng ja parem tööalane konkurentsivõime) kui ka negatiivseid (nt pikem õppeaeg ja suurem väljalangemise oht) (Mandl & Menz, 2024).

Nende mõjude mõistmiseks on oluline vaadata, millisel viisil ja millistel tingimustel üliõpilased õpingute kõrvalt töötavad. Selles peatükis uurime Eesti üliõpilaste töötamise mustreid – milline on õppimisele ja töötamisele kuluv aeg, kuidas on üliõpilaste töö seotud nende õpitava erialaga ning mis on üliõpilaste töötamise põhjused.

Õppetööle kuluv aeg

Eesti üliõpilased pühendavad nädalas õppimisele keskmiselt 32 tundi, millest pool (16 tundi) kulub auditoorsele ja ülejäänud pool iseseisvale õppetööle. See on kooskõlas EUROSTUDENT 8 tulemustega, mille kohaselt kulus üliõpilastel nädalas õppetööle samuti keskmiselt 32 tundi, sealhulgas 15 tundi auditoorsele ja 17 tundi iseseisvale õppimisele (Haugas et al., 2023).

Kõige suuremad erinevused nädalas õppetööle kokku kulutatud ajas ilmnevad õppeasutuse tüübi ja õppetaseme lõikes. Rakenduskõrgkoolides õppivad üliõpilased kulutavad õppetööle keskmiselt rohkem aega kui ülikoolide üliõpilased (vastavalt 35 tundi vs. 31 tundi nädalas), kusjuures erinevus tuleneb eeskätt auditoorse õppetöö mahust – rakenduskõrgkoolide üliõpilastel kulub auditoorsele õppetööle keskmiselt 21 tundi nädalas, ülikoolides õppijatel samas 15 tundi. Suurim nädalane õpikoormus on integreeritud õppes õppivatele üliõpilastel (kokku keskmiselt 38 tundi), millele järgnevad rakenduskõrgharidusõpe (34 tundi), bakalaureuseõpe (31 tundi) ja magistriõpe (30 tundi).

Selge erinevus õppetööle kuluvas ajas tuleb esile ka töötavate ja mittetöötavate üliõpilaste vahel. **Üliõpilased, kes ei tööta, kulutavad õppimisele keskmiselt 34 tundi nädalas, samas kui kuni 20 tundi nädalas töötavad üliõpilased kulutavad õppimisele keskmiselt 32 tundi ning üle 20 tunni nädalas töötavad üliõpilased ligikaudu 30 tundi.** See viitab, et töötamise intensiivsus piirab õppetööle pühendatavat aega. Võrreldes eelmise EUROSTUDENT-i

uuringulainega on töötamise lõikes ilmnev erinevus õppetööle kulutatud ajas mõnevõrra vähenenud: kui varasemas uuringulaines erines mittetöötavate üliõpilaste nädalane õpikoormus (35 tundi) ja üle 20 tunni nädalas töötavate üliõpilaste õpikoormus (29 tundi) kuue tunni võrra, siis selles uuringulaines on vastav erinevus neli tundi (Haugas et al., 2023).

Sotsiaaldemograafiliste tunnuste lõikes on erinevused õppekoormuses pigem väikesed. Naised kulutavad nädalas õppimisele keskmiselt veidi rohkem aega kui mehed (umbes 33 vs. 31 tundi), samuti on natuke suurem õpikoormus vene keeles põhihariduse omandanud üliõpilastel võrreldes eesti keeles põhihariduse omandanutega (34 vs. 31 tundi). Veidi rohkem aega õppimisele kulutavad 30-aastased ja vanemad üliõpilased (33 tundi vs. nooremate vanuserühmade 31–32 tundi). Õpinguid piirava erivajaduse või laste olemasolu korral on õppetööle nädalas kuluv aeg ligikaudu tunni võrra suurem, st erinevus lastetute ja erivajaduseta üliõpilastega on marginaalne.

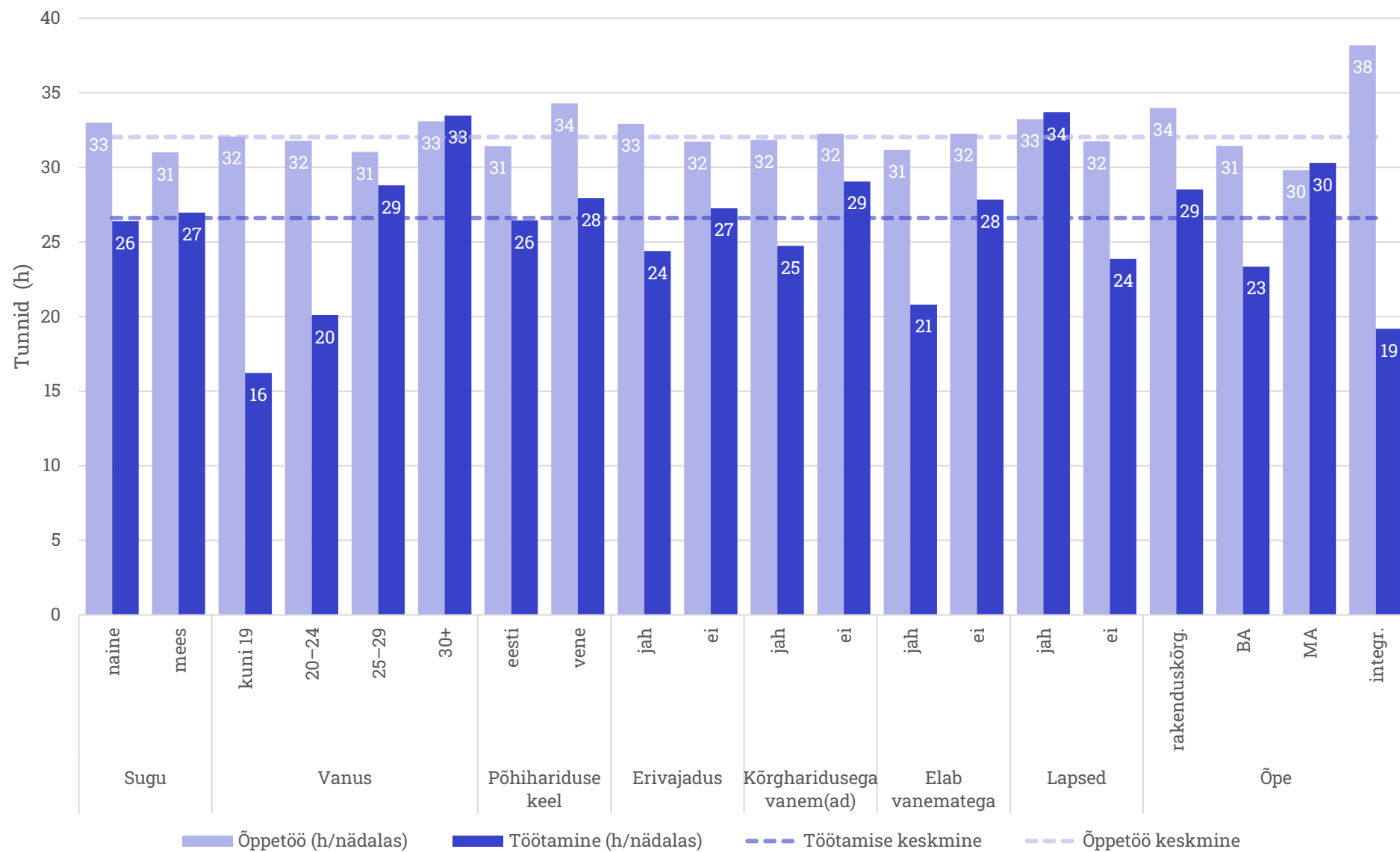
Töötamisele kuluv aeg

Eesti üliõpilased töötavad (regulaarselt või aeg-ajalt) nädalas keskmiselt 27 tundi, mis on samas suurusjärgus eelmise EUROSTUDENT-i uuringulaine tulemusena (28 tundi) (Haugas et al., 2023).

Keskmine ajakulu tasustatud tööle nädalas erineb õppetaseme lõikes, peegeldades seejuures eelnevas alapeatükis kirjeldatud õpikoormuse jaotust: suurema nädalase õpikoormusega õppetasemete üliõpilastel on töötamise keskmine ajakulu väiksem ning vastupidi. **Kõige rohkem töötavad magistriõppe ja rakenduskõrgharidusõppe üliõpilased** (vastavalt 30 tundi ja 29 tundi nädalas), millele järgnevad bakalaureuseõppe üliõpilased (23 tundi) ning integreeritud õppe üliõpilased (19 tundi). Kui ülikoolides õppurid kulutavad tasustatud tööle nädalas keskmiselt 26 tundi, siis rakenduskõrgkoolide üliõpilased 29 tundi.

Vanuse kasvades suureneb tasustatud tööle pühendatud aeg: kuni 19-aastased üliõpilased töötavad nädalas keskmiselt 16 tundi ning 20–24-aastased 20 tundi, samas kui 25–29-aastaste seas ulatub keskmine tööaeg 29 tunnini ning 30-aastaste ja vanemate üliõpilaste puhul 33 tunnini. Seda mustrit peegeldavad ka muud üliõpilaste elukorralduslikud aspektid, mis seostuvad vanusega, sh õppeaste, laste olemasolu ja elukoht. Lastega üliõpilased, kes kuuluvad valdavalt vanematesse vanuserühmadesse, töötavad keskmiselt 34 tundi nädalas, samas kui lasteta üliõpilaste keskmine tööaeg on 24 tundi. Samuti töötavad vanematest eraldi elavad üliõpilased keskmiselt rohkem (28 tundi nädalas) kui vanematega koos elavad üliõpilased (21 tundi).

Töötamisele ja õppetööle kuluvat aega taustatunnuste lõikes illustreerib joonis 2. Töötamise põhjuseid avame lähemalt allpool.

Joonis 2. Üliõpilastel tasustatud tööle ja õppetööle kuluv aeg (tunnid) nädalas valitud taustatunnuste lõikes, N=2567–4030.

Töö seotus õpitava erialaga

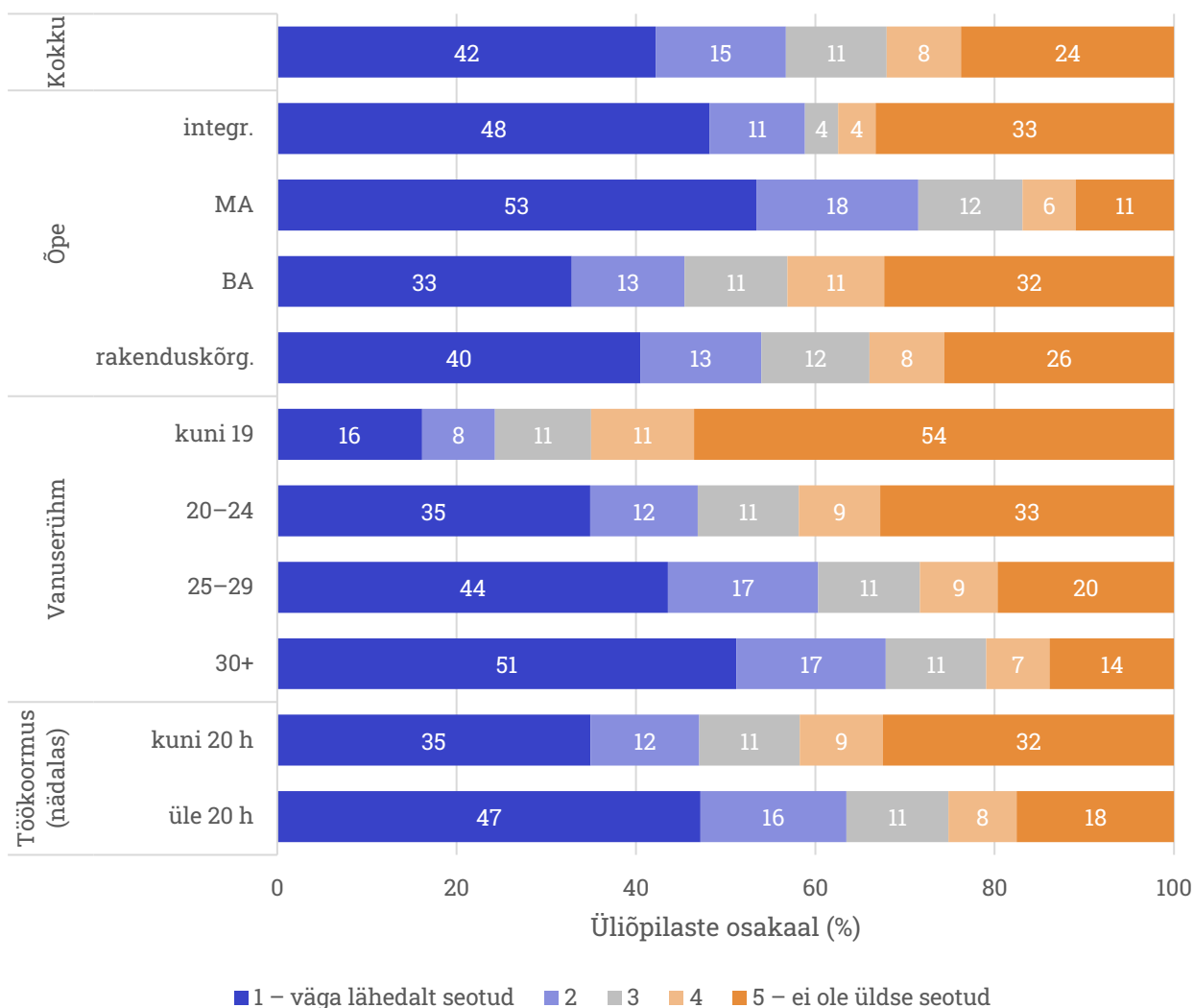
Enam kui pooled töötavatest üliõpilastest (57%) on hõivatud tööga, mis on nende õpitava erialaga kas lähedalt või väga lähedalt seotud (vt joonis 3). Töökoha ja õpitava eriala vähest või puuduvat seost märgib umbes kolmandik (32%) üliõpilastest. Need osakaalud on üldjoontes võrreldavad eelmise EUROSTUDENT-i uuringulaine tulemustega (vastavalt 60% ja 31%)⁶, ehkki võrreldes varasemaga on toimunud väike langus erialaga seotud tööd tegevate üliõpilaste osakaalus.

Õppetasemete võrdluses käivad oma erialaga (väga) lähedalt seotud tööl eelkõige magistriõppe (71%) ja integreeritud õppe üliõpilased (59%). Rakenduskõrgharidusõppe ning bakalaureuseõppe puhul on õpitava erialaga seotud tööd tegevate üliõpilaste osakaalud keskmisega võrreldes väiksemad (vastavalt 53% ja 46%). EUROSTUDENT 8 tulemustega võrdluses on märkimisväärseim muutus toimunud erialaga seotud töökohal töötavate integreeritud õppe üliõpilaste osakaalus, mis on langenud 73%-lt 59%-le. Ka rakenduskõrgharidus- ning bakalaureuseõppe puhul on erialaga seotud töökohal töötavate üliõpilaste osakaal langenud (vastavalt 58%-lt 53%-le ning 51%-lt 46%-le). Magistrantide seas on samas erialaga seotud tööd tegevate üliõpilaste osakaal tõusnud 69%-lt 71%-ni.

Selged erinevused tasustatud töö seotuses õpitava erialaga ilmnevad ka vanuserühmade lõikes. Noorimate, kuni 19-aastaste üliõpilaste seas on õpitava erialaga vähe või üldse mitte seotud töö selgelt domineeriv (65%), samas kui vanemates vanuserühmades suureneb järjekindlalt nende üliõpilaste osakaal, kelle töö on õpitava erialaga lähedalt seotud. Eriti selgelt tuleb see esile 30-aastaste ja vanemate üliõpilaste seas, kellest üle kahe kolmandiku (68%) töötab erialaga (väga) lähedalt seotud ametikohal.

Töökoormus on samuti oluline eristav tegur. Üle 20 tunni nädalas töötavad üliõpilased hindavad oma töö ja õpingute vahelist seotust märksa kõrgemalt kui need, kes töötavad kuni 20 tunni nädalas (töö lähedast või väga lähedast seotust erialaga märgib vastavalt 63% vs. 47%). Kuni 20 tunni nädalas töötavate üliõpilaste seas ulatub erialaga vähese või puuduva seotusega töö tegijate osakaal 41%-ni.

⁶ Tegemist on EUROSTUDENT 8 avaldamata andmetega, mida ei ole esitatud uuringu lõpparuandes (Haugas et al., 2023).

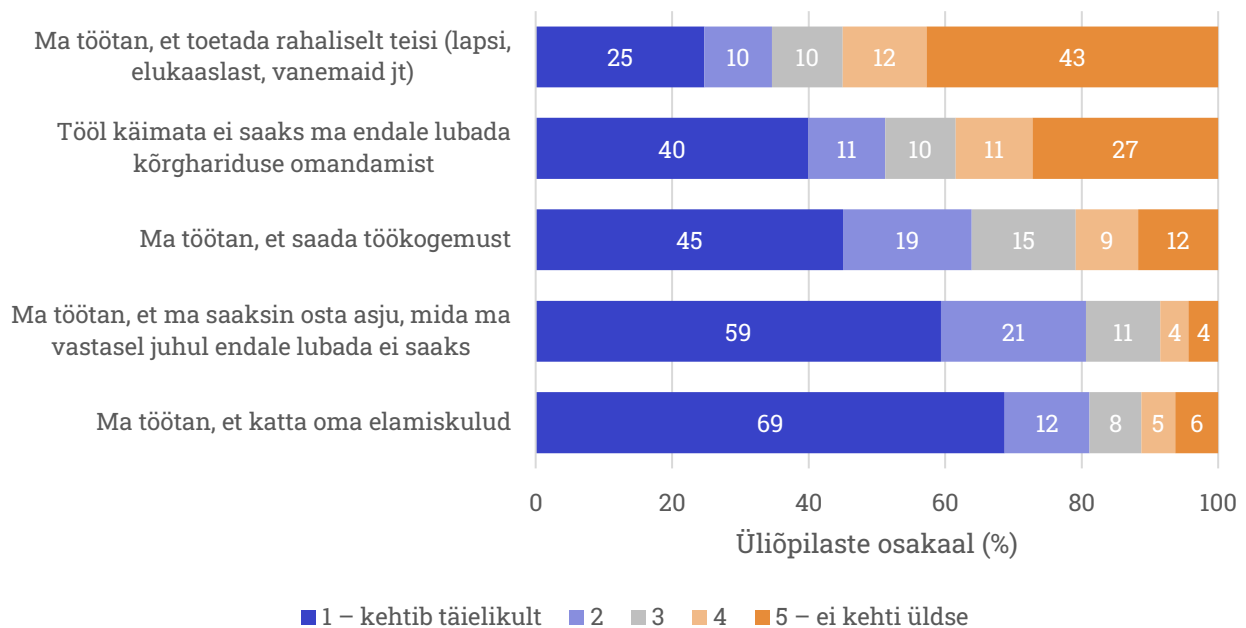
Joonis 3. Töötavate üliõpilaste osakaal (%) töökoha ja õpitava eriala seotuse hinnangu ning valitud taustatunnuste lõikes, N=2680. Märkus: skaalapunktid 1 ja 2 tähistavad töö (väga) lähedast seotust õpitava erialaga ning skaalapunktid 4 ja 5 vähest või puuduvat seotust.

Kõrgkooli tüübi (ülikool või rakenduskõrgkool), põhihariduse omandamise keele ning soo lõikes on töökoha ja õpitava eriala seotuse hinnangute erinevused väiksemad, ulatudes maksimaalselt seitsme protsendipunktini.

Töötamise põhjused

Kõige sagedasemad töötamise põhjused üliõpilaste seas on elamiskulude katmine (81%), selliste asjade ostmise lubamine, mida muidu endale lubada ei saaks (81%) ning töökogemuse saamine (64%) (vt joonis 4). Samad põhjused prevaleerisid samas järjestuses (osakaalud vastavalt 78%, 77% ja 69%) ka eelmises EUROSTUDENT 8 uuringulaines (Haugas et al., 2023). **Kui kolme aasta taguses uuringulaines töötas alla poole (43%) üliõpilastest seetõttu, et muidu nad ei saaks endale kõrghariduse omandamist lubada, siis selle uuringulaine andmetel on nende üliõpilaste osakaal tõusnud, olles nüüd veidi üle poole (51%).** Nende üliõpilaste osakaal,

kes töötavad selleks, et kedagi teist (nt lapsi, elukaaslast või vanemaid) rahaliselt toetada, püsib kolmandiku ligi (35%), olles sarnane eelmise uuringulaine tulemusega (32%).

Joonis 4. Töötavate üliõpilaste osakaal (%) töötamise põhjuste lõikes, N=2652–2674. Märkus: skaalapunktid 1 ja 2 tähistavad väitega (täielikult) nõustumist ning skaalapunktid 4 ja 5 väitega (üldse) mitte nõustumist.

Vanuse kasvades suureneb selgelt nende üliõpilaste osakaal, kes töötavad vajaduspõhistel motiividel. Näiteks kui noorimate, kuni 19-aastaste üliõpilaste seas leiab veidi alla neljandiku (23%), et ilma tasustatud tööta ei saaks nad endale kõrghariduse omandamist lubada, siis 20–24-aastaste seas on vastav osakaal 31%, 25–29-aastaste seas 56% ning 30-aastaste ja vanemate seas juba 73%. Samasugune vanuseline muster ilmneb ka teiste vajaduspõhiste töötamise põhjuste puhul: elamiskulude katmiseks töötavate üliõpilaste osakaal kasvab noorima vanuserühma ligikaudu poolest vanimas rühmas pea kõigini (56–95%) ning kellegi teise rahaliseks toetamiseks töötavate üliõpilaste osakaal suureneb vastavalt kümnendikust kuni umbes kahe kolmandikuni (10–64%).

Vanematest eraldi elavate või lastega üliõpilaste töötamise põhjused sarnanevad ootuspäraselt vanematele vanusrühmadele, olles võrreldes vanematega koos elavate või lastetute üliõpilastega sagedamini seotud majandusliku vajadusega. Elamiskulude katmiseks töötab 95% lastega üliõpilastest (vs. lastetutest 76%), ilma tasustatud tööta ei saaks kõrgharidust endale lubada vastavalt 72% (vs. 43%) ning teiste rahalist toetust nimetab töötamise põhjusena 81% lastega üliõpilastest (vs. lastetutest 16%). Vanematest eraldi elavate üliõpilaste puhul on vastavad osakaalud 87%, 56% ja 37% (vs. vanematega koos elavatel 52%, 27% ja 21%).

Kuigi töökogemuse saamiseks töötamine on üldiselt kogu üliõpilaskonnas levinud tasustatud töö tegemise põhjus, siis **keskmisest vähem on töökogemuse saamise eesmärgil töötamist bakalaureuseõppe ja kuni 19-aastaste üliõpilaste seas (mõlema puhul 58%) ning väikse**

töökoormusega üliõpilaste ja õpinguid piirava erivajadusega üliõpilaste seas (mõlema puhul 57%). Veidi vähem on töökogemuse saamiseks töötamist ka vene keeles põhihariduse omandanud üliõpilaste seas (61%). Soov lubada endale osta asju, mida muidu ei saaks, on seevastu kõigi üliõpilaste seas väga levinud töötamise põhjus – lisamugavuste lubamiseks töötavate üliõpilaste osakaal erineb taustarühmade lõikes vahemikus 75–85%.

Rahaline olukord

Üliõpilaste rahaline toimetulek on õpingute eduka läbimise oluline eeldus. Sissetulekute ja väljaminekute tasakaalus hoidmine kõrgharidusõpingute kõrvalt võib osutada keeruliseks – eriti üliõpilastel, kes ei ela õppeperioodil oma vanematekodus. Rahanappus võib tingida vajaduse õpingute kõrvalt töötada, mis võib aga kaasa tuua uusi probleeme, nt õpingute kestuse pikenemine (Theune, 2015), planeeritust väiksemas mahus ainepunktide läbimine, hinnete halvenemine (Wenz & Yu, 2010), õpingute ajutine katkestamine või kõrgkoolist väljakukkumine (Hovdhaugen, 2013). Seetõttu on vaja üliõpilaste rahalist olukorda regulaarselt uurida ja saadud teadmistele tuginedes luua tugisüsteem, mis üliõpilaste toimetulekut ja nii ka õpingute edukat läbimist parimal moel toetaks. Selles uuringulaines on sellele teemale tähelepanu pööramine iseäranis oluline, kuna EUROSTUDENT 9 uuringus osalevad üliõpilased on kõrgharidust omandamas majanduslikult keerulisel ajal, mil inimeste rahalist toimetulekut survestab järjepidevalt kasvav tarbijahinnaindeks (Statistikaamet, 2025e).

Siin peatükis võtamegi vaatluse alla Eesti üliõpilaste rahalise olukorra, uurides, kui suured on nende sissetulekud ja väljaminekud ning mil määral on need viimase kolme aasta jooksul muutunud. Heidame pilgu ka sellele, kuivõrd tajuvad üliõpilased endil olevat rahalisi raskusi, ning esmakordselt EUROSTUDENT-i uuringus on seekord vaatluse all ka üliõpilaste ostujõud.

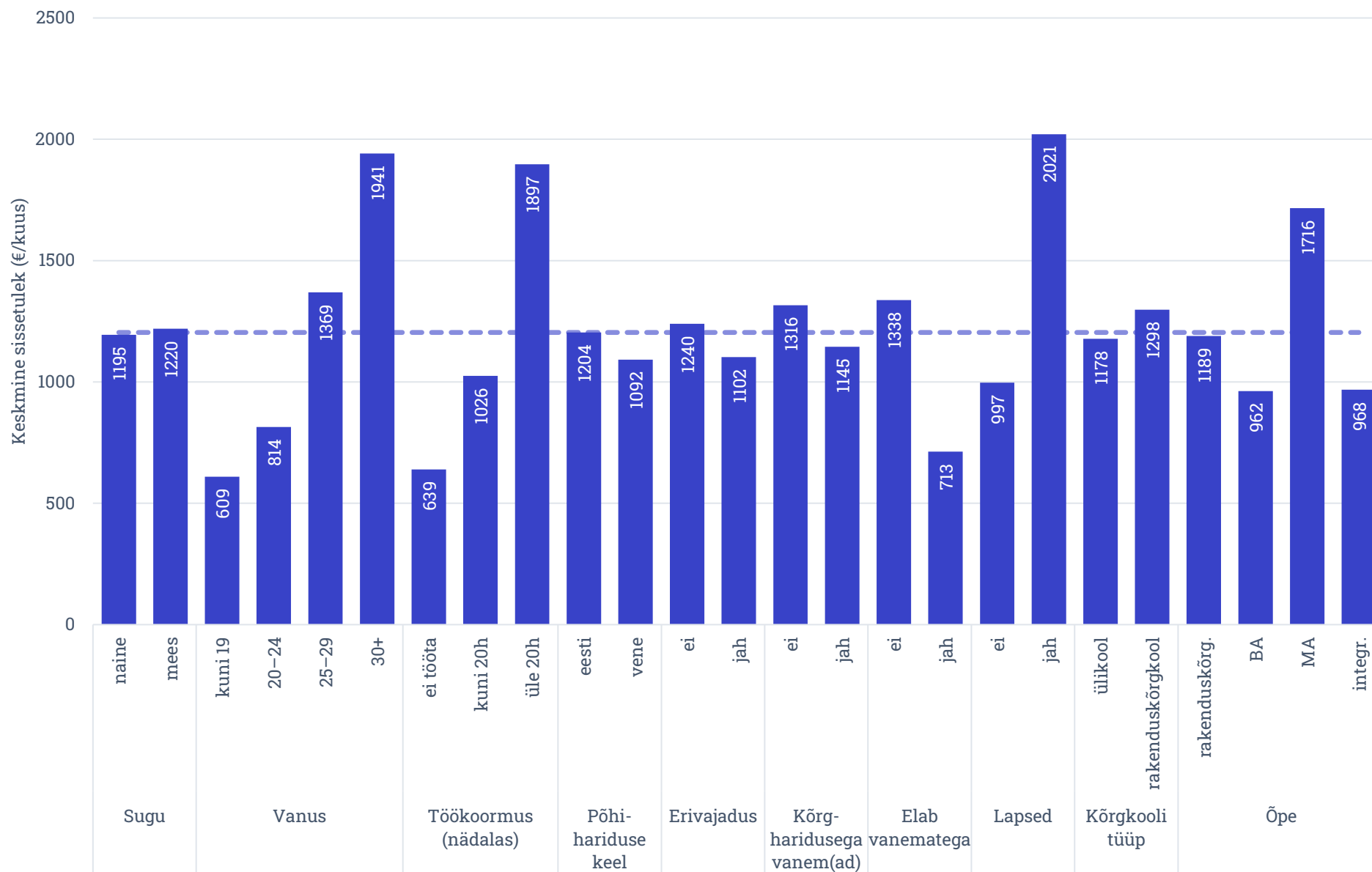
Sissetulekud

Eesti üliõpilaste keskmine netosissetulek⁷ ühes kuus on 1204 eurot. Võrreldes eelmise EUROSTUDENT 8 uuringuga, mille andmed kogusime 2022. aastal, on üliõpilaste keskmised sissetulekud ühes kuus kasvanud ligi 12% (Haugas et al., 2023). Samal ajal on tarbijahinnaindeks kolme viimase aastaga kasvanud peaaegu 20% (Statistikaamet, 2025e). Seega **jääb üliõpilaste sissetulekute kasv märkimisväärselt alla tarbijahinnaindeksi kasvule, mis annab tunnistust üliõpilaste ostujõu langemisest.** Oluline on märkida, et keskmine palk Eestis on samal perioodil kasvanud ligi 28% (Statistikaamet, 2025f) ehk enam kui kaks korda rohkem kui üliõpilaste keskmised sissetulekud.

Joonis 5 näitab, et **enim varieerub üliõpilaste sissetulek vanuse, töökoormuse ja laste olemasolu lõikes.** Vanuse kasvades suurenevad sissetulekud nii märkimisväärselt, et noorima (kuni 19-aastased) ja vanima (30-aastased ja vanemad) vanuserühma keskmiste sissetulekute erinevus on enam kui kolmekordne. Sarnane muster ilmneb, kui vaadata töötamise taustatunnust: mittetöötavate ja nädalas üle 20 tunni töötavate üliõpilaste keskmised sissetulekud erinevad pea kolmekordselt. Lapsevanematest üliõpilaste sissetulek

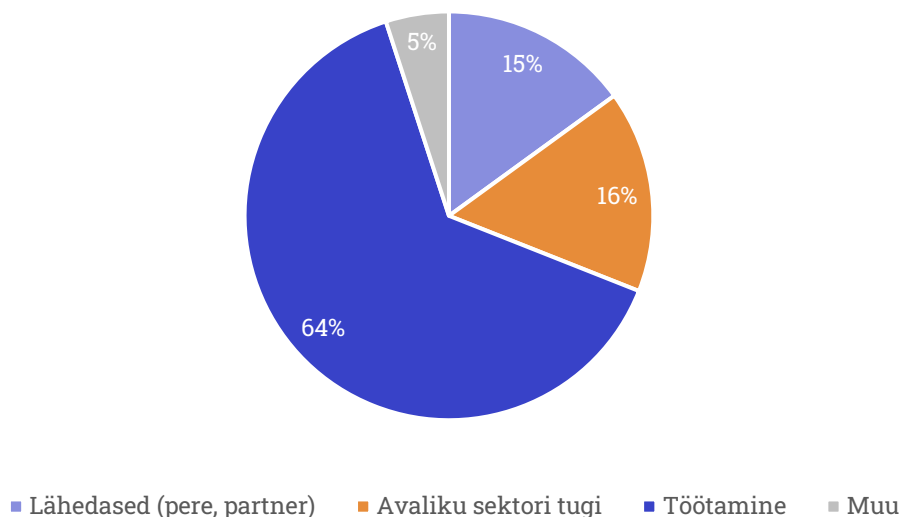
⁷ Üliõpilaste netosissetuleku sisse on arvestatud kõikvõimalikud sissetulekud, sh vanematelt, sugulastelt või partnerilt saadav raha, töötasu, toetused, stipendiumid, laenud, tulu investeringutelt jm.

on üliõpilastest, kellel lapsi pole, pea kaks korda kõrgem. Need tulemused annavad tunnistust töötamise olulisusest Eesti üliõpilaste sissetulekute kujunemisel, sest just töötamine on kõigi kolme väljatoodud taustatunnuse ühisnimetaja. Vanemate vanuserühmade ja lastega üliõpilased pühendavad töötamisele rohkem aega (vt ka ptk „Töötamisele kuluv aeg“) ning mida suurema koormusega nad töötavad, seda kõrgem on nende igakuine sissetulek.

Joonis 5. Üliõpilaste keskmised sissetulekud (eurodes) ühes kuus küsitluse teostamise aegsel semestril valitud taustatunnuste lõikes. N=3907

Üliõpilastel paluti oma sissetulekuid erinevate võimalike allikate lõikes eristada. Kooskõlas eelkirjeldatuga selgus, et **suurima osa (64%) Eesti üliõpilaste igakuisest sissetulekust moodustab töötasu** (vt joonis 6). Nii lähedastelt kui ka avalikust sektorist (nt toetuste, stipendiumite või õppelaenudena) saadavad sissetulekud moodustavad märksa väiksema osa (vastavalt 15% ja 16%). Selline sissetulekute struktuur on uuringulainete lõikes püsinud sarnasena. Ka 2022. aastal moodustas suurima osa (65%) Eesti üliõpilaste sissetulekust töötasu (Haugas et al., 2023).

Joonis 6. Üliõpilaste peamised sissetulekuallikad. Esitletud allikate osakaal (%) üliõpilaste keskmisest sissetulekust ühes kuus küsitluse teostamise aegsel semestril. N=3907

Kui üldjoontes on Eesti üliõpilaste sissetulekute struktuur jäänud aastate lõikes samasuguseks, siis mõningad muutused on viimase kolme aasta jooksul aset leidnud avaliku sektori toe osas. **Vajaduspõhise õppetoetuse saajate ja õppelaenu võtjate osakaal on mõnevõrra suurenenud ning riikliku ja kõrgkooli stipendiumi (ja kõrgkooli toetuse) saajate osakaal on vähenenud.** Kui 2022. aastal sai vajaduspõhist õppetoetust 22% üliõpilastest, siis nüüd on see näitaja tõusnud 26%-ni. Õppelaenu võtjaid oli kolme aasta eest veidi alla 3% ning nüüd on neid pisut üle 4%. Riikliku stipendiumi saajate osakaal on langenud 7%-lt 5%-le. Kõrgkooli stipendiumi või toetuse saajate arv on aga vähenenud 19%-lt 11%-le.

Vajaduspõhise õppetoetuse saajate ja õppelaenu võtjate osakaalu kasvu võib osaliselt seletada vajaduspõhise õppetoetuse määrade kahekordistamisega 2023. aastal ning õppelaenu maksimaalmäära tõstmisega (2500 eurolt 3000 eurole) 2022. aastal, mis eelduslikult mõnevõrra kasvatasid õppetoetuse ja õppelaenu atraktiivsust üliõpilaste seas. Samas tõusis õppelaenu maksimaalmäär vaid väikeses ulatuses ning laenu võtmise tingimusi olulisel määral ei muudetud, mis võibki seletada õppelaenu võtjate osakaalu ainult marginaalset tõusu. Võib eeldada, et praegu ettevalmistatav õppelaenu reform, millega on plaanis õppelaenu maksimaalmäära kahekordistada, õppelaenu tagasimaksmise perioodi pikendada, intressi langetada ning eraisikust käendaja või kinnisvaratagatise nõue kaotada (Haridus- ja

Teadusministeerium, 2025), suurendab õppelaenu võtmise atraktiivsust üliõpilaste seas senisest enam ja nii on järgnevatel aastatel põhjust oodata õppelaenu võtjate osakaalu kiiremat kasvu.

Riikliku stipendiumi saajate osakaalu langust seletab tõenäoliselt riikliku tulemusstipendiumi kaotamine alates 2024/2025. õppeaasta kevadsemestrist. See võib ühtlasi (osaliselt) seletada ka kõrgkooli stipendiumi või toetuse saajate osakaalu märkimisväärset langust, arvestades et osa üliõpilasi võis eelmises uuringu laines riikliku tulemusstipendiumi liigitada ekslikult kõrgkooli stipendiumi alla.

Võtame järgnevalt vajaduspõhise õppetoe ja õppelaenu kui kaks põhilist üliõpilaste majanduslikku toimetulekut toetavat riiklikku meetet täpsemalt vaatluse alla ja uurime, kui levinud on need erinevate taustatunnustega üliõpilaste seas. Selgub, et peamised vajaduspõhise õppetoe saamist eristavad taustatunnused on töökoormus, vanemate haridus ja õppetase.

Nimelt näitavad andmed, et võrreldes nendega, kes töötavad üle 20 tunni nädalas (16%), saavad umbes kaks korda **sagedamini vajaduspõhise õppetoe need üliõpilased, kes töötavad kuni 20 tundi nädalas (34% sellistest üliõpilastest saavad toetust) või kes ei tööta üldse (31%)**. See on ootuspärane, kuna vajaduspõhise õppetoe määramisel võetakse arvesse üliõpilase (ja tema pereliikmete) sissetulekut ning suurema koormusega töötamine kasvatab paljudel juhtudel nähtavasti sissetuleku selliseks, millega üliõpilane toetusele enam ei kvalifitseeru. Lisaks võib olukorda seletada see, et üliõpilane oma pereliikmete sissetuleku tõttu vajaduspõhisele õppetoele ei kvalifitseerunudki, mistõttu tuleb tal oma elamiskulude katmiseks suure koormusega töötada.

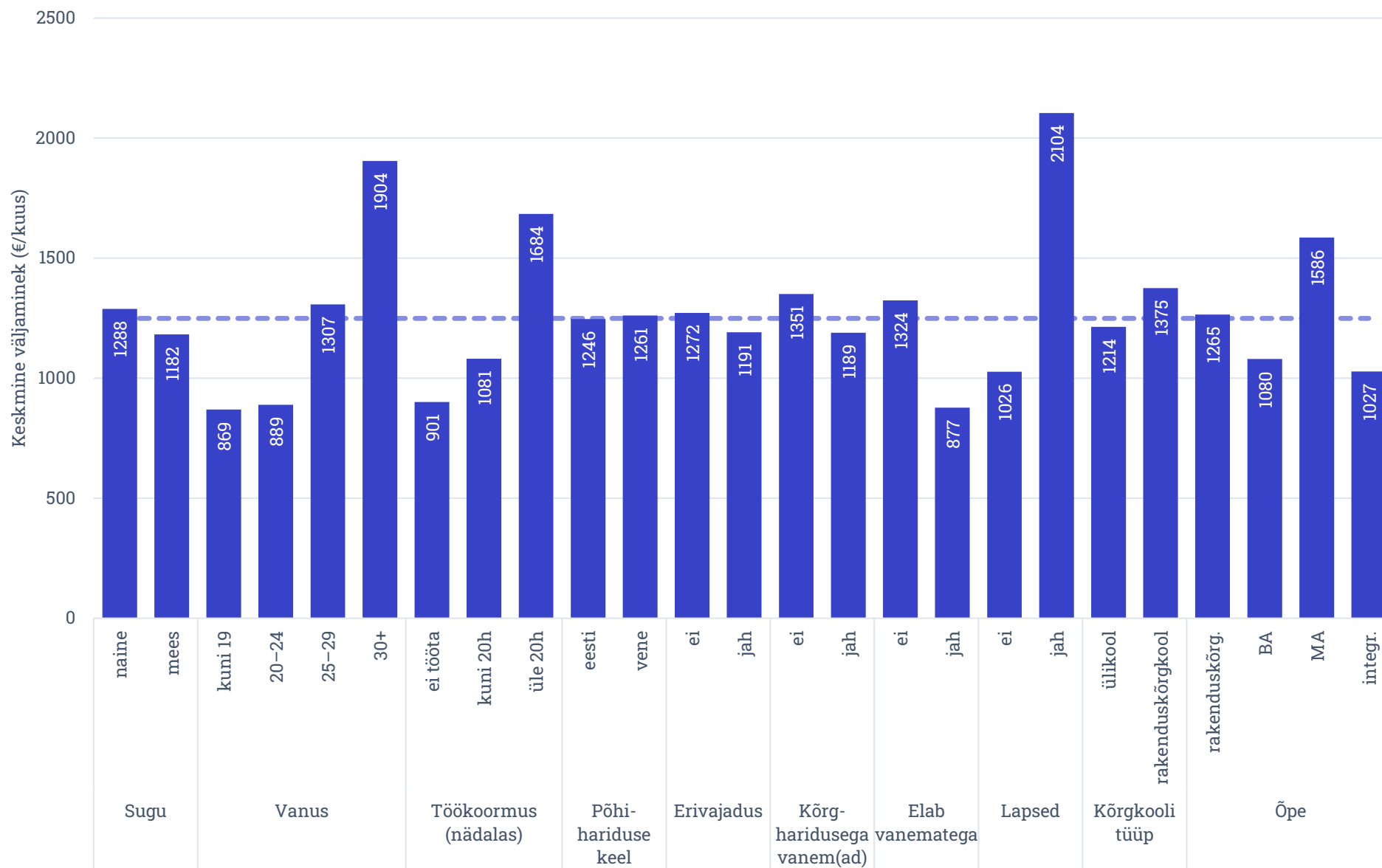
Esimese põlvkonna üliõpilased saavad vajaduspõhise õppetoe märksa enam kui üliõpilased, kelle vähemalt ühel vanemal on kõrgharidus (34% vs. 21%). Õppetasemetest on vajaduspõhise õppetoe saajaid kõige vähem magistriõppe üliõpilaste seas (15%), nendele järgnevad bakalaureuseõppe üliõpilased (27%), integreeritud õppe üliõpilased (30%) ning **enim saavad õppetasemete lõikes toetust rakenduskõrghariduse üliõpilased (37%)**. Nagu selgus alaptk-s „Üliõpilaste vanemate haridustase“ on vanemate haridus ja kõrgkooli tüüp seotud (esimese põlvkonna üliõpilased siirduvad sagedamini õppima rakenduskõrgkooli), mistõttu on kirjeldatud muster ootuspärane ning kinnitab ühtlasi vajaduspõhise õppetoe olulist rolli nõrgema sotsiaalmajandusliku taustaga üliõpilaste toetamisel.

Õppelaenu võtmine varieerub enim üliõpilaste vanuse, töökoormuse, õppetaseme ja erivajaduse lõigetes. **Sagedamini võtavad õppelaenu üliõpilased, kes on vähemalt 25-aastased, töötavad õpingute kõrvalt, omandavad rakenduskõrgharidust ning kellel on erivajadus**. Samas mahuvad varieeruvused kõikidel juhtudel kuni ca 3 protsendipunkti raamesse ja ühtegi väga sageli õppelaenu võtvat gruppi esile ei kerki.

Väljaminekud

Eesti üliõpilaste keskmised väljaminekud ühes kuus on 1249 eurot. Nagu eelnevalt selgus, on üliõpilaste keskmised netosissetulekud ühes kuus 1204 eurot, mis tähendab, et üliõpilaste igakuised väljaminekud ületavad sissetulekuid. Võrreldes 2022. aastaga on Eesti üliõpilaste väljaminekud kasvanud 22%, mis ületab pisut tarbijahinnaindeksi kasvu (19,7%) samal perioodil (Statistikaamet, 2025e). Arvestades, et üliõpilaste keskmised sissetulekud kasvasid samal ajal vaid 12%, nähtub, et **Eesti üliõpilaste väljaminekud on viimase kolme aasta jooksul kasvanud pea kaks korda kiiremini kui sissetulekud.** Ühtlasi järeldub, et kuigi nii riikliku õppelaenu kui vajaduspõhise õppetoe määrad on viimase kolme aasta jooksul tõusnud ja õppelaenu maksimaalmäära on plaanis täiendavalt tõsta, ei kata riiklik tugi siiski üliõpilaste tegelikke rahalisi vajadusi. Nii pole põhjust eeldada, et üliõpilaste õpingute kõrvalt töötamine ka lähiaastail väga olulisel määral väheneks.

Joonis 7 illustreerib üliõpilaste keskmisi väljaminekuid ühes kuus taustatunnuste lõikes. Ilmneb, et väljaminekute suurus erineb enim üliõpilaste vanuse, töökoormuse ja laste olemasolu lõikes. Vanuse kasvades suurenevad märkimisväärselt ka igakuised väljaminekud. Üle 20 tunni nädalas töötavate üliõpilaste väljaminekud ületavad väiksema koormusega ja mittetöötavate üliõpilaste väljaminekuid. Lapsevanematest üliõpilaste väljaminekud on oluliselt suuremad kui neil, kel lapsi pole. Siinkohal tasub meenutada, et ka sissetulekud varieeruvad enim just nendes lõigetes. Ehk teisisõnu, kõrgemad sissetulekud käivad käsikäes kõrgemate väljaminekutega ja vastupidi.

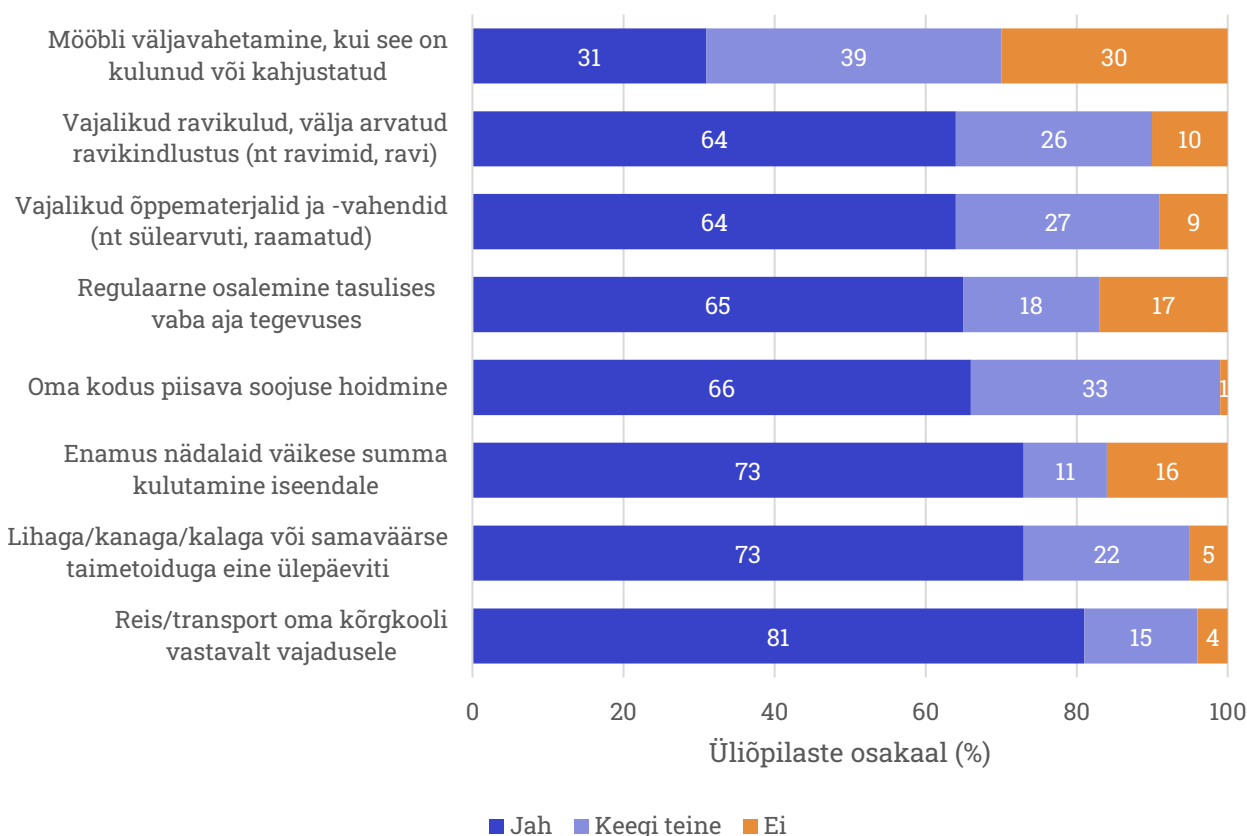

Joonis 7. Üliõpilaste keskmised väljaminekud (eurodes) ühes kuus küsitluse teostamise aegsel semestril valitud taustatunnuste lõikes. N=3638

Rahalised raskused ja ostujõud

Üliõpilastel paluti ka hinnata, mil määral esineb neil praegu rahalisi raskusi. Selgub, et **tõsiseid või väga tõsiseid rahalisi raskusi hindab endal olevat peaaegu veerand (24%) Eesti üliõpilastest**. Vaadates tulemusi taustatunnuste lõikes ilmneb, et **selgelt kõige enam tajuvad endal tõsiseid või väga tõsiseid rahalisi raskusi erivajadusega üliõpilased (36%)**. Keskmisest enam (27–28%) märkisid tõsiste või väga tõsiste rahaliste raskuste olemasolu ka põhihariduse vene keeles omandanud üliõpilased, vanuserühma 25–29 aastat kuuluvad üliõpilased, rakenduskõrgharidust omandavad üliõpilased ning esimese põlvkonna üliõpilased.

Ostujõu uurimiseks paluti üliõpilastel erinevate kululiikide kaupa hinnata, kas nad saavad ise seda endale rahaliselt lubada, saab keegi teine neile seda rahaliselt võimaldada või nad ei saa seda endale rahaliselt lubada (vt joonis 8).

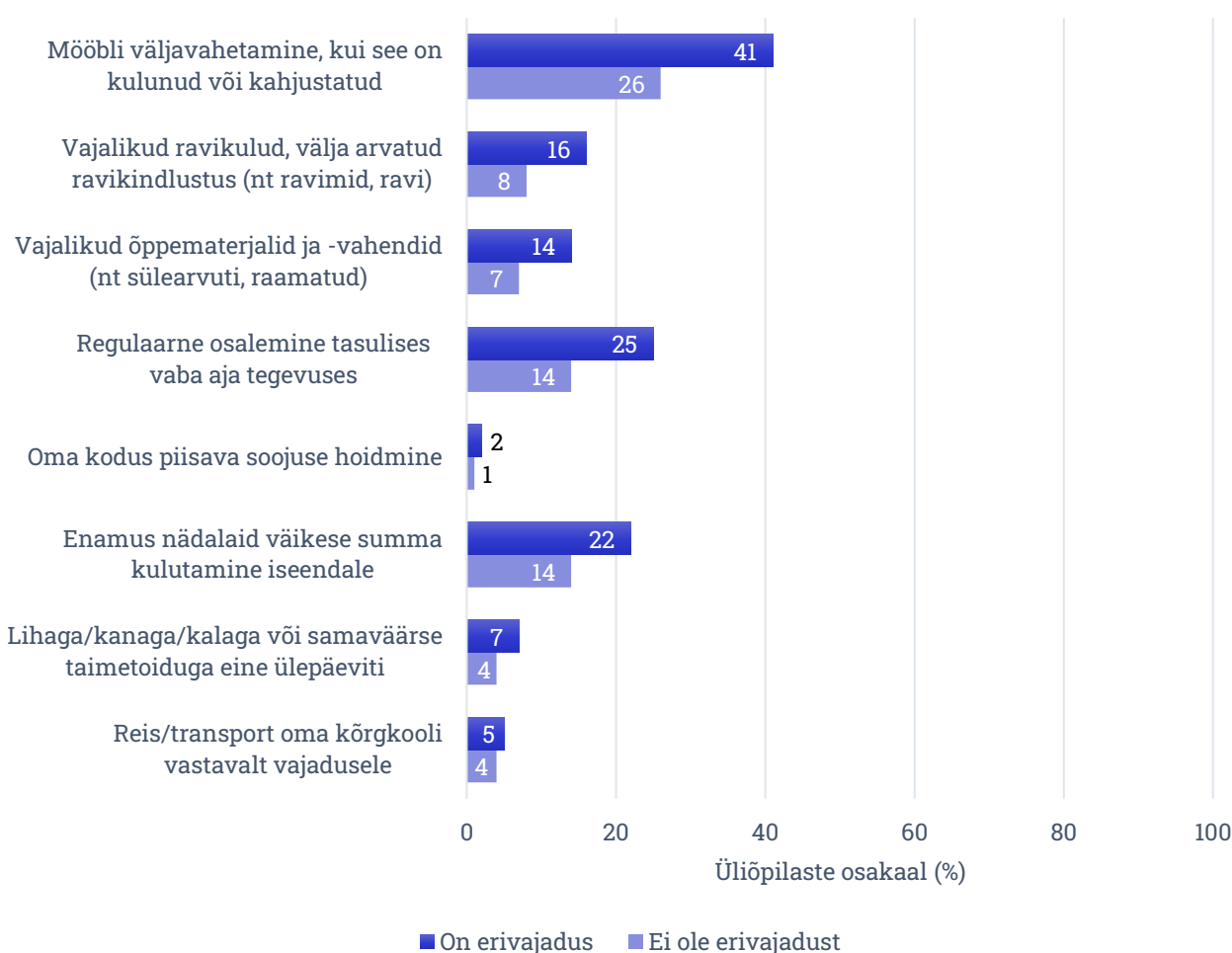

Joonis 8. Üliõpilaste ostujõud. Osakaal (%) üliõpilastest, kes vastas küsimusele "Kas saad endale rahaliselt lubada järgmisi asju (olenemata sellest, kas soovid)?" vastusevariantidega "Jah", "Keegi teine (vanemad, perekond, elukaaslane) maksab/maksaks selle eest minu asemel" või „Ei, ma ei saa seda endale lubada oma vahenditega ja keegi teine ei suudaks seda minu eest maksta.“ N=4237

Selgub, et eluliselt vajalikke kululiike nagu täisväertuslik toit ja soe tuba, aga ka transport kõrgkooli saavad üliõpilased üldjuhul (vähemalt 95%-l juhtudest) kas ise või saab neid keegi teine üliõpilastele rahaliselt lubada. Muret tekitavamalt ilmneb, et umbes kümnendik üliõpilasi ei saa endale lubada vajalikke ravikulusid (nt ravimeid, ravi, füsioteraapiat või

psühhoteraapiat) ega õppematerjale (nt sülearvutit, raamatuid, litsentse või väljatrükke). Enim eristub kululiikidest mööbel, mida tervelt 30% endale rahaliselt lubada ei saa.

Kõige selgemad erinevused ostujõus tulevad esile erivajaduse olemasolu lõikes. Joonis 9 näitab, et erivajadusega üliõpilastele on kõik küsitud kululiigid rahaliselt vähem kättesaadavad kui üliõpilastele, kellel erivajadust ei ole. Sotsiaalmajandusliku eluolu ja heaolu vaatest kerkib muret tekitavana esile, et tervelt veerand erivajadusega üliõpilastest (vs. 14% erivajaduseta üliõpilastest) ei saa endale rahaliselt võimaldada regulaarset osalemist tasulises vaba aja tegevuses (nt teater, kino, sport) ning umbes iga kuues erivajadusega üliõpilane (vs. alla kümnendiku erivajaduseta üliõpilastest) ei saa endale lubada vajalike ravikulude tegemist.

Joonis 9. Üliõpilaste ostujõud erivajaduse esinemise lõikes. Osakaal (%) üliõpilastest, kes vastas küsimusele "Kas saad endale rahaliselt lubada järgmisi asju (olenemata sellest, kas soovid)?" vastusevariandiga „Ei, ma ei saa seda endale lubada oma vahenditega ja keegi teine ei suudaks seda minu eest maksta.“ N=4186

Seega tuleb peatüki kokkuvõtteks tõdeda, et **majanduslik toimetulek valmistab jätkuvalt enim raskusi haavatavate gruppide esindajatele (sh venekeelse taustaga üliõpilased ja esimese põlvkonna üliõpilased), kusjuures kõige keerulisemas olukorras on erivajadusega üliõpilased.**

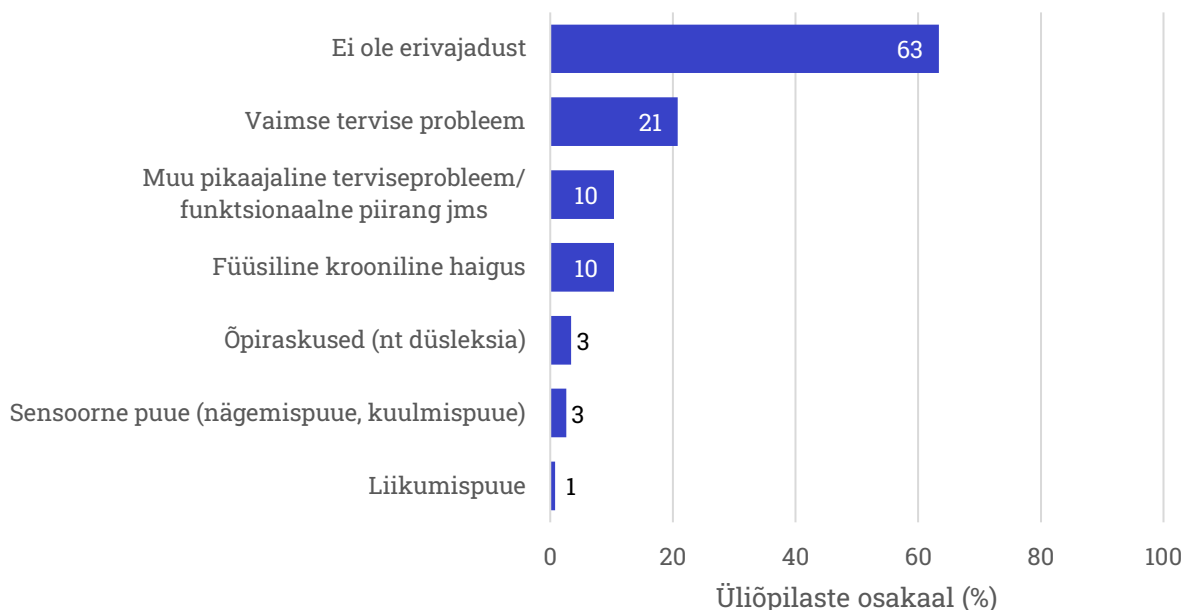
Tervis ja heaolu

Kõrgharidusõpingud tähendavad paljude üliõpilaste jaoks ka üleminekut täiskasvanuella, mis toob endaga kaasa mitmeid muutusi, nt vajaduse varasemast rohkemate eluvaldkondade eest ise vastutada. Selline üleminek ning muud kõrgharidusõpingutega seotud stressorid võivad muuta üliõpilased haavatavaks erinevatele vaimse tervise probleemidele ning süvendada ka juba olemasolevaid vaimse tervise häireid (Slimmen et al., 2022; Thompson et al., 2021). Osaliselt COVID-19 pandeemia tõttu on üliõpilaste vaimne heaolu saanud viimastel aastatel järjest rohkem tähelepanu ning nüüdseks leidub uuringuid, mis näitavad, et pandeemia negatiivsed mõjud üliõpilaste vaimsele tervisele tunduvad püsivat ka pärast pandeemiaga seotud piirangute lõppu (Allen et al., 2024; Chen et al., 2024). Üliõpilaste tervise ja heaoluga on oluline tegeleda ka seepärast, et vähenenud vaimne heaolu, puudulik sotsiaalne ja akadeemiline integratsioon kõrgkoolis ning vähene tajutud tugi võivad viia õpingute katkestamiseni (Véliz Palomino & Ortega, 2023).

Selles peatükis uurime kõigepealt erivajadusega üliõpilaste olukorda: kuivõrd piisavaks hindavad nad õpingutega toimetulemiseks saadavat tuge. Seejärel keskendume kõige levinumale füüsilise või vaimse tervisega seotud piirangule Eesti üliõpilaste seas – vaimse tervise probleemidele. Uurime, millised üliõpilasgrupid raporteerivad rohkem vaimse tervise probleeme ning milliseid vaimse tervise probleeme üliõpilased enim kogevad. Lisaks oli sellesse EUROSTUDENT-i uuringulainesse esimest korda hõlmatud ka küsimus üliõpilaste peamiste stressiallikate kohta, mis võimaldab eri stressiallikate sagedust omavahel võrrelda.

Erivajadusega üliõpilased

Erivajadusega üliõpilased moodustavad Eesti üliõpilaskonnast 37%. Selliseid erivajadusega üliõpilasi, kelle erivajadus piirab nende õpinguid, on üliõpilaskonnas 26% ning selliseid, kelle erivajadus piirab tavapäraseid tegevusi, 27%. **Kõige sagedamini esineb erivajadustest vaimse tervise probleeme**, mida raporteeris 21% kõigist üliõpilastest (vt joonis 10).

Joonis 10. Üliõpilaste erivajadused. Osakaal (%) kõigist üliõpilastest. N=4735

Vaimne tervis

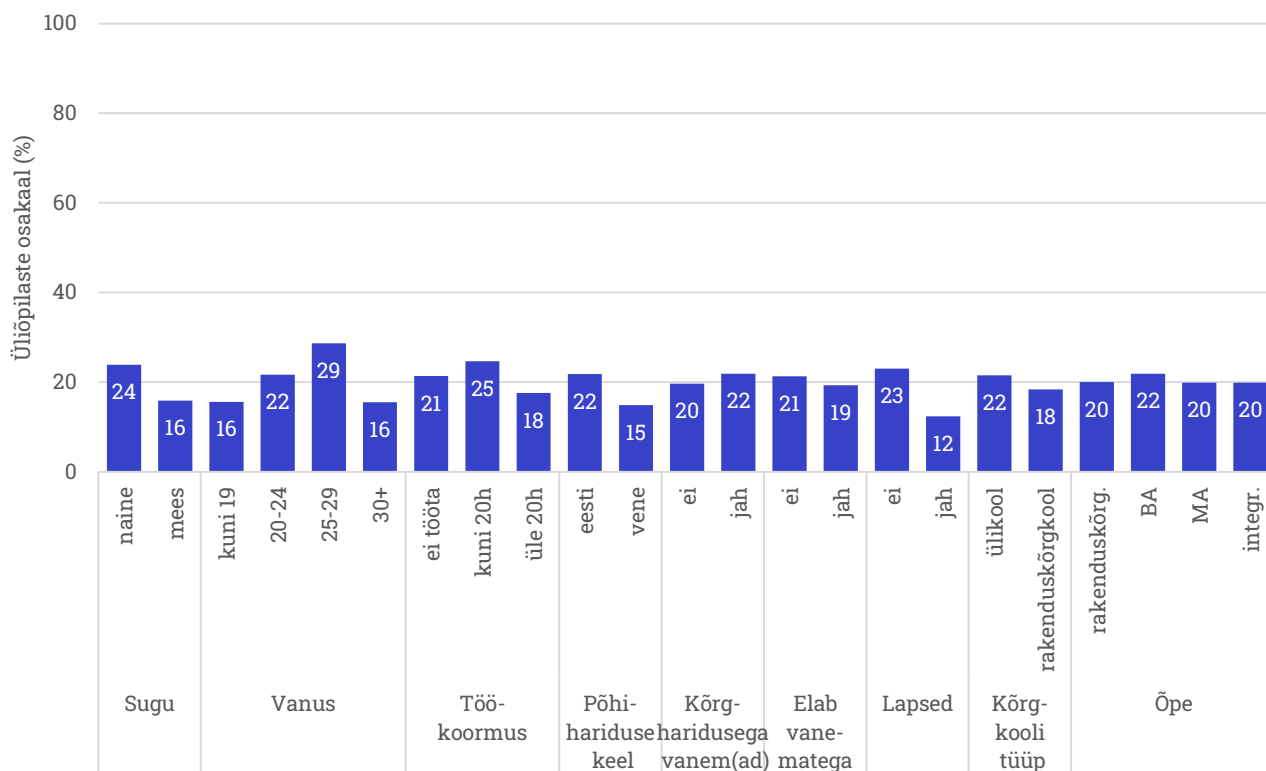
Vaimse tervise probleemid

Endal vaimse tervise probleemide esinemist märkivate üliõpilaste osakaal on viimase kümnendi jooksul seitsmekordistunud: 2016. aastal kogutud EUROSTUDENT VI andmete järgi tajus endal mõnda vaimse tervise probleemi 3% (Haaristo et al., 2017), 2019. aastal EUROSTUDENT VII andmete põhjal 9% (Koppel et al., 2020), 2022. aastal EUROSTUDENT 8 andmete põhjal 16% (Haugas et al., 2023) ning selle uuringulaine andmete põhjal keskmiselt 21% kõigist Eesti üliõpilastest.

Joonis 11 näitab, et keskmisest tunduvalt rohkem on vaimse tervise probleeme tajuvaid üliõpilasi naisüliõpilaste seas (24%) ning 25–29-aastaste üliõpilaste seas (29%). Võrreldes mittetöötavate ning suure koormusega ehk üle 20 tunni nädalas töötavate üliõpilastega on rohkem vaimse tervise probleemide esinemist märkinud üliõpilasi kuni 20 tundi töötavate üliõpilaste seas (25%). Vene keeles põhihariduse omandanud üliõpilased märgivad vaimse tervise probleemide esinemist tunduvalt harvemini (15%) kui eesti keeles põhihariduse omandanud üliõpilased (22%). Samuti paistavad teiste võrdlusgruppide seas tunduvalt harvema vaimse tervise probleemide raporteerimisega silma lapsevanematest üliõpilased (12%).

Lapsevanematest üliõpilaste puhul võivad harvemalt vaimse tervise probleemide raporteerimist mõjutada nende üliõpilaste keskmiselt kõrgem vanus, suuremad sissetulekud ning vähem tajutud rahalisi raskusi (vt lähemalt ptk-st „Rahaline olukord“), mis mängib üliõpilaste vaimses heaolus ka kõiki teisi vaimset heaolu mõjutavaid tegureid arvesse võttes

väga olulist rolli (Raihelgauz & Kendrali, 2024). Venekeelsetest põhikoolidest tulnud üliõpilaste harvemad vaimse tervise probleemide raporteerimist võivad seletada mitu erinevat tegurit. Võimalik, et see peegeldab kultuurilisi erinevusi vaimse tervise probleemide mõtestamisel ja väljendamisel. Samas võivad marginaliseeritumatest ühiskonnagruppidest nagu vene emakeelega noored Eestis jõuda kõrgharidusse pigem just need noored, kellel on tugevamad kaitsefaktorid, nt hea tugivõrgustik või ligipääs vaimse tervise tugiteenustele.

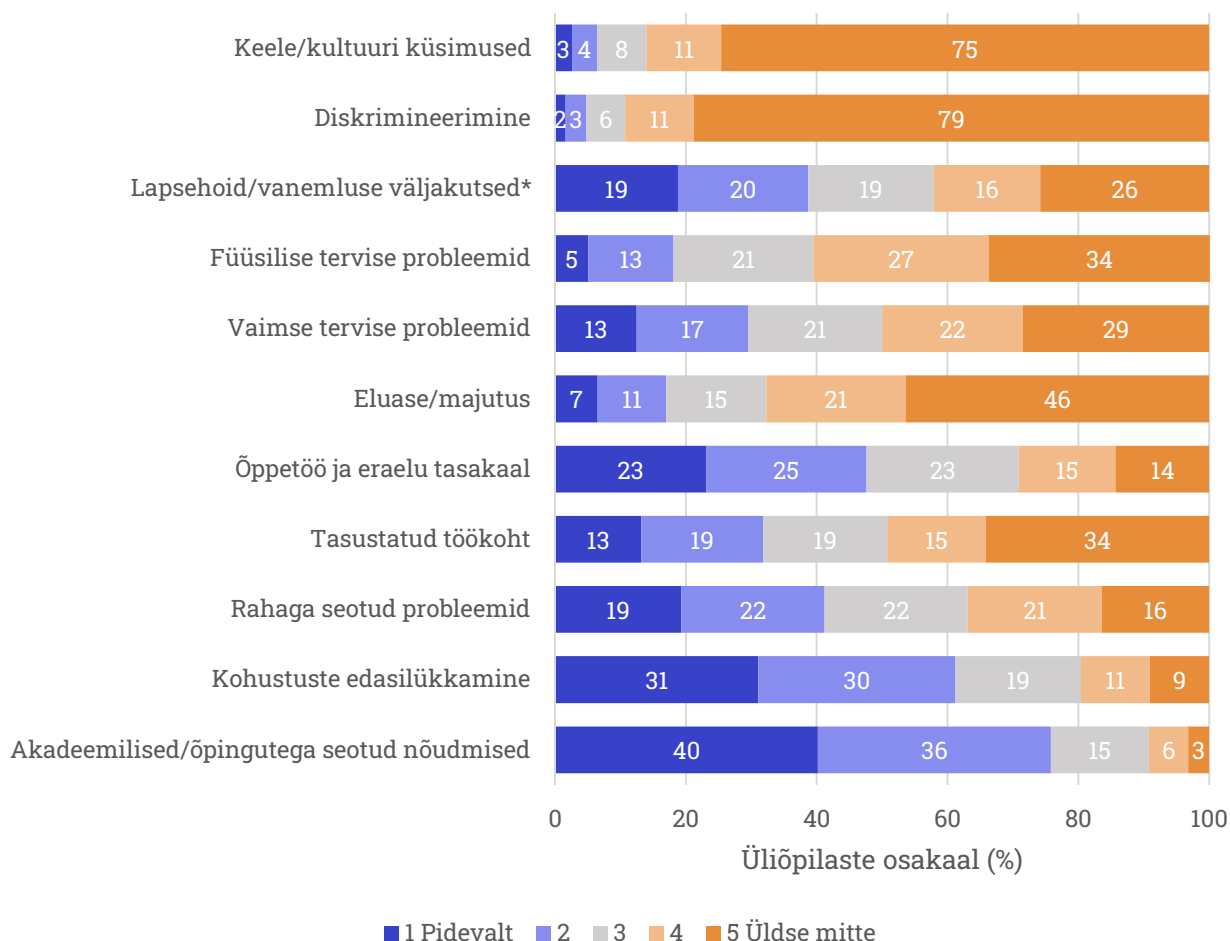
Joonis 11. Vaimse tervise probleemide sagedus. Osakaal (%) üliõpilastest, kes märkisid, et neil esineb mõni vaimse tervise probleem. N=881

Nende üliõpilaste seas, kes tajuvad vaimse tervise probleemi tõttu piiratust õpingutes (N=779), on kõige sagedamini esinevad probleemid depressioon (66%), ärevushäire (64%) ning aktiivsus- ja tähelepanuhäire (ATH; 44%). Rahvusvahelise EUROSTUDENT-i metoodika kohaselt liigitatakse ka autismispektri häire vaimse tervise probleemiks ning selle esinemist märkis 19% õpinguid piirava vaimse tervise probleemiga üliõpilastest.

Võrreldes 2022. aastaga on õpinguid piirava vaimse tervise probleemiga üliõpilaste seas vähenenud depressiooni ja ärevushäire raporteerimine (EUROSTUDENT 8: depressioon 73%, ärevushäire 70%), **samas on peaaegu kahekordistunud ATH-d raporteerivate üliõpilaste osakaal** (EUROSTUDENT 8: 22%). Kuigi meile teadaolevalt pole Eestis ATH-ga seotud stigma muutumist ajas uuritud, on võimalik, et sellisesse kasvu üliõpilaste ATH raporteerimises panustavad nii ühiskonnas üldiselt kui üliõpilaste seas suurenenud ATH-alane teadlikkus ja vähenenud stigma.

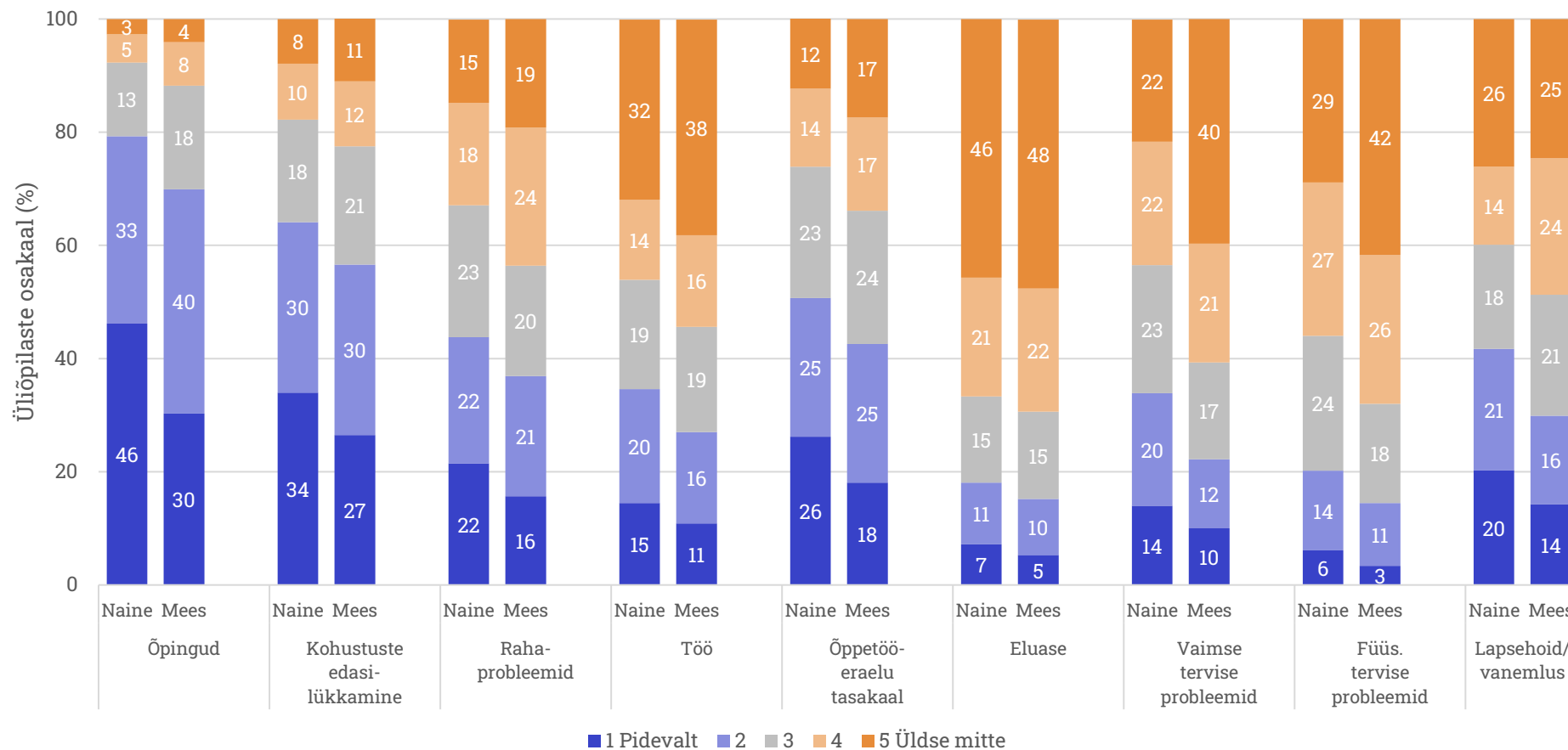
Stressi kogemine

Joonis 12 näitab üliõpilaste levinuimaid stressiallikaid. 40%-le üliõpilastest on viimase kuu jooksul pidevalt stressi tekitanud akadeemilised/õpingutega seotud nõudmised ning pea kolmandikule on pidevalt stressi tekitanud kohustuste edasilükkamine ehk prokrastinatsioon. Pea viiendikku üliõpilasi pidevalt mõjutavad stressiallikad on ka õppetöö ja eraelu vahel tasakaalu leidmine ning pea neljandikul rahalised probleemid.

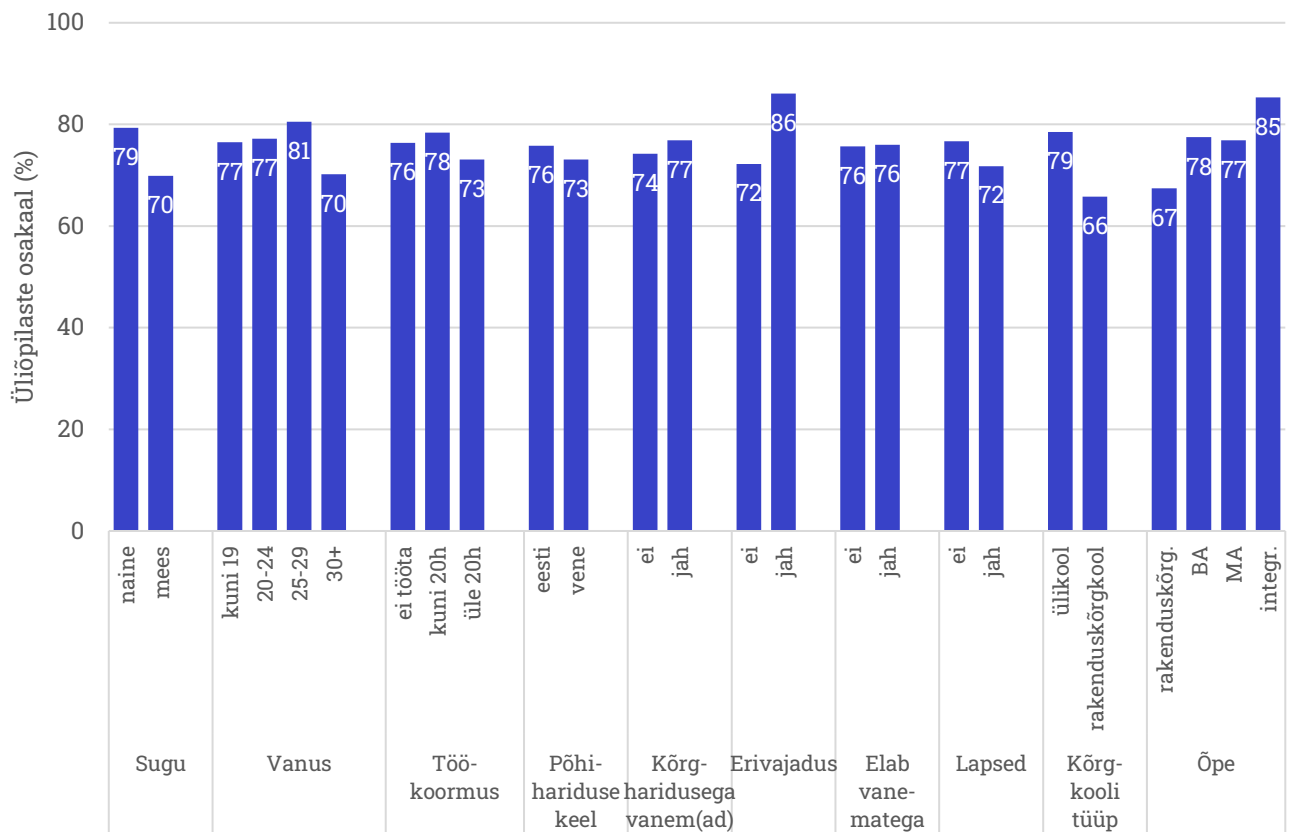
Joonis 12. Stressi allikad üliõpilastel. Osakaal (%) üliõpilastest, kellele on viimase kuu jooksul antud tegurid stressi tekitanud. N=4735. Märkus: *Variant esitati vaid vastajatele, kellel on laps(ed) – joonisel toodud osakaalud (%) lastega üliõpilastest.

Vaadates üliõpilaste stressiallikaid sugude lõikes (vt joonis 13) ilmneb, et **naised kogevad rohkem stressi kui mehed seoses kõigi uuritud teguritega**. Kõige suurem sooline lõhe ilmneb akadeemiliste/õpingutega seotud nõudmiste tekitatud stressi puhul, mida on viimase kuu jooksul kogunud pea pooled (46%) naisüliõpilastest ning 30% meesüliõpilastest.

Joonis 13. Stressiallikad soo lõikes. Osakaal (%) üliõpilastest, kellele on viimase kuu jooksul antud tegurid stressi tekitanud. N=4316. Märkus: *Variant esitati vaid vastajatele, kellel on lapsi – joonisel toodud osakaalud (%) lastega üliõpilastest.

Kõigi uuritud üliõpilasgruppide võrdluses kogevad õpingutega seotud stressi kõige sagedamini erivajadusega üliõpilased (86%) ning integreeritud õppe (85%) üliõpilased (vt joonis 14). Tunduvalt vähem on õpingutega seoses pidevalt või sageli stressi kogevaid üliõpilasi rakenduskõrgkoolides (66% vs. 79% ülikoolides). Vanuse lõikes paistab silma, et kõige vanemate, üle 30-aastaste üliõpilaste seas on teiste vanusegruppidega võrreldes tunduvalt vähem üliõpilasi (70%), kes õpingute tõttu pidevalt või sageli stressi on kogenud.

Joonis 14. Õpingutega seotud stressi kogemine. Osakaal üliõpilastest (%), kes on viimase kuu jooksul akadeemiliste/õpingutega seotud nõudmistele tõttu pidevalt või sageli stressi kogunud. N=4235

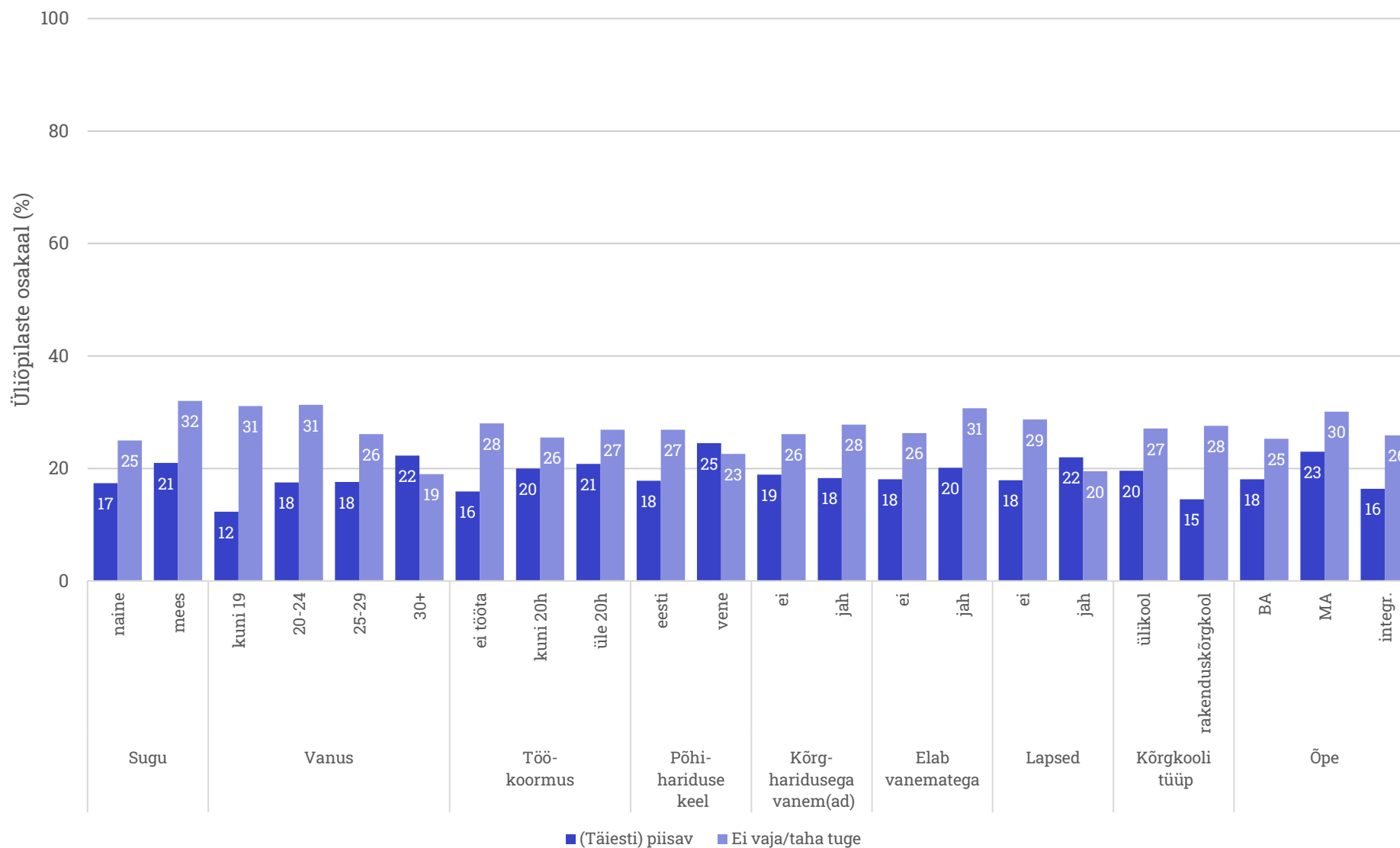
Õpingute katkestamise kavatsus

EUROSTUDENT-i uuring ei hõlma andmeid üliõpilaste tegeliku õpingute katkestamise kohta, kuid vastajatel palutakse märkida, mil määral on nad nõus väitega, et kaaluvad tõsiselt oma kõrgharidusõpingute täielikku katkestamist. Kui 2019. aastal oli tõsise katkestamiskavatsusega üliõpilasi 5% (Koppel et al., 2020) ning 2022. aastal 6% (Haugas et al., 2023), siis praeguseks on selliste üliõpilaste osakaal veidi langenud: 2025. aasta andmete põhjal kaalub katkestamist tõsiselt 4% üliõpilastest.

Keskmisest rohkem on tõsise katkestamiskavatsusega üliõpilasi vene keeles põhihariduse omandanud üliõpilaste seas (7% vs. 4% eesti keeles põhihariduse omandanutest). Samuti on tõsised katkestamiskavatsused sagedamini meesüliõpilastel (6% vs. 3% naisüliõpilastest), kõige noorematel ehk kuni 19-aastastel üliõpilastel (6%), erivajadusega üliõpilastel (5% vs. 4% ilma erivajaduseta üliõpilastest), integreeritud õppe üliõpilastel (5%), vanematega elavatel üliõpilastel (5% vs. 4% vanematest eraldi elavatest) ning esimese põlvkonna üliõpilastel (5% vs. 3% kõrgharitud vanematega üliõpilastest).

Erivajadusega üliõpilaste rahulolu toega

Õpinguid piirava erivajadusega üliõpilastel paluti hinnata, milliseks nad hindavad riigi, kohaliku omavalitsuse ja kõrgkooli tuge kogetavate piirangutega toimetulemisel. Kõigist õpinguid piirava erivajadusega üliõpilastest hindas tuge piisavaks 19%. Joonis 15 näitab, et keskmisest rohkem tajuvad tuge piisavana lastega üliõpilased (22%), mehed (21%), üle 30-aastased üliõpilased (22%), vene keeles põhihariduse omandanud üliõpilased (25%) ning magistriõppe üliõpilased (23%). **Kõige kriitilisemad on riigi, kohaliku omavalitsuse ja kõrgkooli toe piisavuse suhtes kõige nooremad erivajadusega üliõpilased**, kellest vaid 12% hindab tuge piisavaks. Tuge piisavaks hindavaid üliõpilasi on keskmisest vähem ka integreeritud õppe (16%) ning rakenduskõrgkoolide erivajadusega üliõpilaste (15%) ja mittetöötavate üliõpilaste seas (16%).

Joonis 15. Erivajadusega üliõpilaste hinnangud riigi, kohaliku omavalitsuse ja kõrgkooli toele erivajadusest tingitud piirangutega toimetulemisel. Osakaal (%) õpingutes piirava erivajadusega üliõpilastest. N=92

Kasutatud allikad

- Allen, R. E., Hochard, K. D., Kannangara, C., & Carson, J. (2024). The Road to Recovery: A Two-Year Longitudinal Analysis of Mental Health Among University Students During and After the COVID-19 Pandemic. *Behavioral sciences (Basel, Switzerland)*, *14*(12), 1146. <https://doi.org/10.3390/bs14121146>
- Annex II to the Rome Ministerial Communique (2020). Principles and guidelines to strengthen the social dimension of higher education in the EHEA. BFUG Advisory Group on Social Dimension. https://ehea.info/Upload/Rome_Ministerial_Communique_Annex_II.pdf
- Chen, Y., Ke, X., Liu, J., Du, J., Zhang, J., Jiang, X., Zhou, T., & Xiao, X. (2024). Trends and factors influencing the mental health of college students in the post-pandemic: four consecutive cross-sectional surveys. *Frontiers in psychology*, *15*, 1387983. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2024.1387983>
- European Higher Education Area (2015). Widening Participation for Equity and Growth: A Strategy for the Development of the Social Dimension and Lifelong Learning in the European Higher Education Area to 2020. https://ehea.info/media.ehea.info/file/2015_Yerevan/71/5/Widening_Participation_for_Equity_and_Growth_A_Strategy_for_the_Development_of_the_SD_and_LLL_in_the_EHEA_to_2020_613715.pdf
- Eurostat. (2024). *HLTH_SILC_07: Level of disability (activity limitation) by sex, age and educational attainment level*. <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/bookmark/7066d74a-b6cf-4d40-8ea5-8e4a4b03d301?lang=en&createdAt=2025-12-17T10:51:48Z>
- Haaristo, H-S., Kirss, L., Leppik, C., Mägi, E., Haugas, S. (2017). *Eesti üliõpilaste eluolu 2016: rahvusvahelise üliõpilaste uuringu EUROSTUDENT VI Eesti analüüs*. Tallinn: Poliitikauuringute Keskus Praxis. https://www.praxis.ee/uploads/2016/05/EUROSTUDENT-VI_Eesti-aruanne_2017.pdf
- Haugas, S., Kendrali, E., Kletter, T. (2023). *EUROSTUDENT 8 Eesti tulemuste lühiülevaade*. Tallinn: Mõttekoda Praxis. https://www.praxis.ee/uploads/2022/02/EUROSTUDENT8_Lopparuanne.pdf
- Hauschildt, K., Gwosc, C., Schirmer, H., Mandl, S., Menz, C. (2024). Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. EUROSTUDENT 8 Synopsis of Indicators 2021–2024. https://www.eurostudent.eu/download_files/documents/EUROSTUDENT_8_Synopsis_of_Indicators.pdf

- Haridus- ja Teadusministeerium (2025). Õppetoetuste ja õppelaenu seaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri.
- Hovdhaugen, E. (2013). Working while studying: The impact of term-time employment on dropout rates. *Journal of Education and Work*, 631–651.
- Koppel, K., Haugas, S., Mägi, E. (2020). *EUROSTUDENT VII: Eesti lühiülevaade*. Tallinn: Poliitikauuringute Keskus Praxis. <https://www.praxis.ee/uploads/2020/05/Eurostudent-VII-Eesti-analuus.pdf>
- Mandl, S. & Menz, C. (2024). Students' employment and internships. In K. Hauschildt (Ed.), *Social and economic conditions of student life in Europe. EUROSTUDENT 8 Synopsis of indicators 2021–2024*. wbv Publikation. <https://dx.doi.org/10.3278/6001920ew>
- Prague Communiqué (2001). Towards the European Higher Education Area. Communiqué of the meeting of European Ministers in charge of Higher Education in Prague on May 18th 2001. https://ehea.info/Upload/document/ministerial_declarations/2001_Prague_Communique_English_553442.pdf
- Raihhelgauz, M. & Kendrali, E. (2024). *The role of financial stress in student well-being*. EUROSTUDENT 8 Intelligence Brief. 1–13. https://praxis.ee/uploads/2025/02/IB_Financial-stress.pdf
- Theune, K. (2015). The working status of students and time to degree at German universities. *Higher Education*, 70(4), 725–752.
- Thompson, M., Pawson, C., & Evans, B. (2021). *Navigating entry into higher education: The transition to independent learning and living*. *Journal of Further and Higher Education*, 45(10), 1398–1410. <https://doi.org/10.1080/0309877X.2021.1933400>
- Slimmen, S., Timmermans, O., Mikolajczak-Degrauwe, K., & Oenema, A. (2022). *How stress-related factors affect mental wellbeing of university students: A cross-sectional study to explore the associations between stressors, perceived stress, and mental wellbeing*. PLoS ONE, 17(11), e0275925. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0275925>
- Statistikaamet. (2025a). *HT17: üldhariduse statsionaarse õppe lõpetanud maakonna ja haridusastme järgi*. https://andmed.stat.ee/et/stat/sotsiaalelu__haridus__uldharidus/HT17
- Statistikaamet. (2025b). *RV0231U: vähemalt 15-aastased hariduse, soo, vanusrühma ja maakonna järgi, 1. jaanuar*. https://andmed.stat.ee/et/stat/rahvastik__rahvastikunaitajad-ja-koosseis__rahvaarv-ja-rahvastiku-koosseis/RV0231U

- Statistikaamet. (2025c). *RV021: rahvastik soo ja vanuserühma järgi, 1. jaanuar*.
https://andmed.stat.ee/et/stat/rahvastik__rahvastikunaitajad-ja-koosseis__rahvaarv-ja-rahvastiku-koosseis/RV021
- Statistikaamet (2025d). Noored. <https://stat.ee/et/avastatstatistikat/valdkonnad/heaolu/noored>
- Statistikaamet (2025e). Tarbijahinnaindeks. <https://stat.ee/et/avastatstatistikat/valdkonnad/rahandus/hinnad/tarbijahinnaindeks>
- Statistikaamet (2025f). *PA111: keskmine brutokuupalk, mediaan, detšiilid ja töötajate arv tegevusalarühma järgi*. https://andmed.stat.ee/et/stat/majandus__palk-ja-toojeukulu__palk_luhiajastatistika/PA111
- Wenz, M., Yu, W. (2010). Term-time employment and the academic performance of undergraduates. *Journal of Education Finance*, 35(4), 358–373.